Nummer 47 Donderdag 24 November 1932 32ste Jaargan

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

GRATIS!

Zij die nog dit jaar als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen gratis het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar (minimum contributie *f* 5.— 's jaars).

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië.

te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeeren, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

Herinneringen uit het Indië van den Oudgast.

I.

Mijn eerste Indische herinnering. Baboe wil mee. Een vreemde wereld. Andere tijden en een andere opvoeding. De Oostersche vrouw emancipeert zich. Ontwaakt zelfbewustzijn. „Persinggahan". Zeeziek voor den tijd. Een opwekkertje. Alles op crediet. Revolverheld tegen wil en dank.

Mijn eerste Indische herinneringen beginnen enkele minuten voor mijn embarkement a.b. van de Prinses Wilhelmina te Amsterdam. Dat is nu al een dikke veertig jaar geleden.

Ik ken tal van menschen, die zoo gelukkig — of ongelukkig? — zijn zich elke min of meer gewichtige gebeurtenis uit hun leven te herinneren, veelal met den datum of minstens het jaartal er bij. Ik behoor niet tot dezulken. Ik weet b.v. niet meer op welken datum en met welken trein ik destijds van ver bezuiden den Moerdijk vertrok voor mijn eerste mailreis naar Indië, ik herinner mij niet, of ik den nacht vóór mijn embarkement al dan niet in Amsterdam logeerde, het is mij ook geheel ontgaan op welken dag, op welk uur de boot vertrok. Maar wat mij wel is bijgebleven en honderd en meer keer in mijn herinnering is teruggekeerd, altijd even helder, dat is een schijnbaar onbelangrijk voorval en toch voor mij van zooveel beteekenis, dat ik het steeds beschouwd heb als mijn eerste kennismaking met Indië: Geheel alleen — ik zou enkele familieleden aan boord wachten — spoedde ik mij voort naar de Prinses Wilhelmina, destijds een van de grootste mailbooten. Op korten afstand zag ik het „gevaarte" liggen, gemeerd aan de kade. Onwillekeurig versnelde ik den pas. Mijn gedachten waren geheel geconcentreerd op de boot en de mailreis. Opeens werd mij den weg als 't ware versperd door een donker, spookachtig wezen.. een vrouw. Het was een baboe....

Ik wist op dat moment nog niet eens, wat een baboe was, ik had er nooit een gezien, want ik kwam zoo van de schoolbanken uit het land ver beneden den Moerdijk, zooals ik al opmerkte.

„Meneer niet boos zijn", zoo sprak baboe mij aan, „ik vraag meneer gaat met boot naar Java, ik wil mee."

Ik wist nog niet wat een baboe was, zeide ik, maar ik begreep op dat oogenblik wel, dat ik men eerste contact met Indië had gekregen, dat ik van aangezicht tot aangezicht voor een Javaansche vrouw stond. Deze kennismaking bracht intusschen een plotselinge storing in mijn gedachteleven zoo vol illusies, er was een drang in mij om het onaangename zoo spoedig mogelijk te verbannen. En zonder verder notitie te nemen van de Javaansche vrouw, die mij beangstigde, schoof ik voorbij en een minuut later stapte ik aan boord van de Prinses Wilhelmina.

Arme baboe! Wat heb ik later, toen ik Indië en zijn volk nader had leeren kennen, dikwijls met een gevoel van diep medelijden aan haar lotgenooten gedacht. Eerst veel later toch kwam ik tot het besef wat het zeggen wilde in dien tijd „baboe" in Holland te zijn. Wat een lijden, een machtig verlangen naar haar land van zon, haar geliefd Java, lag er in dat nederige verzoek van deze wanhopige Oostersche vrouw, die moedig, vertrouwend en vol illusie de reis naar Europa had meegemaakt en zoo bedrogen was uitgekomen. Ver van haar kampong, zonder steun van familie of vrienden, verdreven misschien uit het huis van haar Nonja, zwierf zij rond in dit land van wind en mist, op zoek naar een familie, die haar terug zou voeren naar Palmenland.

Hoeveel andere menschen heeft zij dien dag vergeefs gesmeekt haar mee te nemen. En dan zal haar hoop wel vooral gevestigd zijn geweest op oud-gasten, die op het eerste gezicht als zoodanig te herkennen zijn. Aan mij kon zij stellig niet zien, dat ik de groote reis ging maken. Die baboe had al eens een mailreis gedaan, vreemde landen en volken gezien, ik zag voor het eerst in mijn leven een mailboot, ik was plotseling zoo verplaatst in een voor mij nieuwe wereld, waarin alles nog geruimen tijd vreemd voor mij zou blijven.

Nu, veertig jaar later, reist iedereen van groot tot klein, rijk en arm. De schoolkinderen van het platteland trekken met hun onderwijzers naar onze zeehavens en bewonderen de zooveel grootere schepen, die als mailbooten op Indië varen. Een baboe, een djongos, een Indische prins, het zijn haast gewone stervelingen voor de jeugd. En de Oosterlingen zelf, zij voelen zich in ons kikkerland spoedig thuis, zij het dan ook niet altijd „senang".

Ik was op mijn 20ste jaar nog nooit in Amsterdam geweest, ik had zelfs geen voorstelling van een mailboot, toen ik door de Regeering naar Indië werd uitgezonden. Ik zag voor het eerst een baboe bij de Amsterdamsche haven, hield haar voor een spookachtig of minstens abnormaal wezen, dat mij op dat moment beangstigde. Door mijn onwetendheid kon ik niets begrijpen van haar bitter lijden, haar wanhoop.

Och, ik kende op dien leeftijd zooveel niet, wat heden ten dage voor kinderen van een heidorp heel gewoon is. En dat kwam niet, doordat ik een unicum was, maar de tijden waren zoo heel anders, en mijn opvoeding was daarmee in overeenstemming geweest.

Ja, er is wel heel veel, ontzaglijk veel, veranderd in die veertig jaren. Toen was die ongelukkige baboe, zwervende langs de haven, het type van de meest geëmancipeerde Javaansche vrouw, want zij had gedurfd, wat millioenen van haar landgenooten nóg niet durfden: een mailreis naar Europa ondernemen, zich tooien in Westersche kleederdracht, afstand doen van haar adat, waardoor geheel haar zieleleven in andere banen werd geleid.

Die sjofele baboe, wanhopig zwervende langs de haven is nu voor mij uitgangspunt ter beoordeeling van de evolutie, die in den loop der jaren, op een gegeven oogenblik zelfs met beangstigende snelheid en kracht, in de Inlandsche maatschappij heeft plaats gegrepen. Thans 40 jaar later worden Javaansche vrouwen, even geëmancipeerd als haar Europeesche zusteren, afgevaardigd naar wereldcongressen, waar over de belangen der Oostersche vrouw wordt gesproken. En wat die Javaansche afgevaardigden daar te zeggen hebben uit naam van haar rasgenooten gaat telegrafisch de wereld rond en alle volken der aarde luisteren naar deze nieuwe geluiden. Is er sprekender bewijs te geven voor het ontwakend of reeds ontwaakt zelfbewustzijn der Oostersche volken in onzen Indischen Archipel.

De zwervende baboe, zooals ik er bij toeval in 1888 een ontmoette, zou nu een onmogelijkheid zijn; zij bestaat niet meer de Javaansche vrouw, die onder zulke omstandigheden naar Europa komt.

Als nu een Inlandsche schoone in Nederland voet aan wal zet, is het geen medelijden-verwekkend wezen, maar een menschenkind, dat weet wat het wil. Zij vraagt aan haar vele vrienden en vriendinnen allereerst den weg naar de bioscoop, vervolgens een geschikte gelegenheid, waar zij kan smullen van rijst, geheel volgens de regels der kunst gekookt, en bijgerechten, wier pikante geuren een vergenoegden glimlach tooveren op haar gebruind gelaat. Die echte rijsttafel doet haar in gedachte weer contact krijgen met het zonnige land, dat zij tijdelijk heeft verlaten en nooit zal vergeten. En mocht deze baboe later in moeilijkheden komen, kan zij het met haar mevrouw niet vinden, begint heimwee haar te plagen, of werkt het klimaat al te déprimeerend, dan staat een dozijn en meer vrienden, allen geheel op de hoogte van Europeesche toestanden, klaar om haar te helpen. Zij zullen er voor waken, dat de vrouw niet behoeft te „zwerven", zij weten allen den weg naar „Persinggahan" in Den Haag.

Kent gij Persinggahan, lezer, het vriendelijke tehuis voor Inlanders aan de Van Boetzelaarlaan, het Indische plekje met zijn Oostersche sfeer en zijn Javaansche geuren, die de herinnering aan Zonneland op aangename wijze en met een zekere beloften opwekken? Ik ben er kort geleden geweest, ruim 40 jaren dus na mijn ontmoeting met de zwervende baboe aan de Amsterdamsche haven. En terwijl ik onwillekeurig weer aan haar dacht, kwam ik eerst recht tot het besef, dat er heel wat ten goede is veranderd, wat betreft onze verhouding tot en onze zorgen voor den Inlander.

In Persinggahan vinden alle bewoners uit den Indischen Archipel een vriendelijk en gezellig tehuis te midden van landgenooten. Wie in moeilijkheden verkeert, krijgt hulp en steun van den humanen Directeur, die land en volk kent en lief heeft. In Persinggahan wachten zij, die heimwee naar hun Zonneland hebben, geduldig en hoopvol de gelegenheid af om terug te keeren naar familie en vrienden.

Ik zou nog heel wat over Persinggahan hieraan kunnen toevoegen, doch laat het aan belangstellenden over zelf een bezoek te brengen aan deze nuttige stichting. Het was slechts mijn bedoeling met enkele voorbeelden duidelijk te maken — en daartoe zal ik nog meermalen gelegenheid krijgen — hoe in die 40 jaren de toestanden veranderd zijn, voor den Oosterling nog meer dan voor den Europeaan.

De jongeren onder mijn lezers zullen zich dan ook moeilijk kunnen voorstellen, dat ik mij als 't ware plotseling verplaatst voelde in een geheel nieuwe wereld, toen ik mij aan boord van de Prinses Wilhelmina bevond om mijn eerste reis te ondernemen. De indrukken volgden elkaar snel en in bonte verscheidenheid op,

De zenuwen speelden gedacht den baas, ook al tengevolge van het afscheid. Ik liet echter niets merken van hetgeen er in mij omging, maar ik voelde het.... lach niet, lezer — als een begin van zeeziekte, niettegenstaande de boot nog veilig gemeerd lag aan de kade. En als voorbehoedmiddel tegen die gevreesde ziekte — ik heb er op al mijn zeereizen nooit last van gehad — bestelde ik een cognacje.... Ik begrijp heden ten dage nog niet, waar ik op dat moment den moed vandaan heb gehaald tot zulk een buitensporigheid, maar ik voelde mij gewichtig, dat herinner ik mij wel. En dan, er moest toch iets gedaan worden, redeneerde ik, om dat onaangename gevoel weg te werken.

Ik weet niet, hoe de hofmeester mij aangekeken en beoordeeld heeft, toen hij mijn bestelling opnam. In elk geval scheen hij mij voor „vol" aan te zien, want ik kreeg mijn „opwekkertje" en tegelijk werd mij een bon gepresenteerd, die ik moest teekenen. Zoo werd ik reeds dien eersten dag geïnstrueerd in het schuldenmaken. Het was mijn eerste kennismaking met het Indische bonnenstelsel, zoo uiterst gemakkelijk en tevens verleidelijk, maar doordoor ook zoo verderfelijk voor zooveel Indische dames en heeren. Het beteekent: „Alles op crediet". Hoewel het opwekkende drankje werkelijk als echt „moedwater" op mij werkte, bleven de zenuwen toch geducht plagen. Ik vocht er met alle kracht tegen en bleef de baas. Ik begon mijn handkoffertje uit te pakken en vond een revolvertje met een busje patronen. Even sloeg de schrik mij om het hart, doch onmiddellijk herinnerde ik mij het voorschrift: „Schietwapen en patronen moeten bij aankomst aan boord in bewaring gegeven worden bij den administrateur". Ik stak een en ander met de noodige voorzichtigheid in den zak en zocht den administrateur op, die druk bezig was in zijn kantoortje.

„Dapper!" voegde hij mij glimlachend toe. „Leg maar hier neer, komt terecht."

Ik herinner mij niet, wie mij den raad gegeven had een revolver met patronen mee naar Indië te nemen. In elk geval scheen de administrateur het dapper te vinden, dat ik met zoo'n vuurwapen de wereld inging. Moeilijk kon hij weten — misschien vermoedde hij het wel — dat ik nog nooit een schot gelost had, zelfs niet wist, hoe ik met een revolver moest omgaan. Dat wapen, geloofde ik toen in allen ernst, was een noodzakelijk deel van mijn uitrusting. Ik heb er nooit een schot uit gelost, ofschoon ik al dadelijk in een vijandelijk land terecht kwam. Toen ik drie maanden in Indië was, verkocht ik het wapen en ik heb nooit weer de behoefte gevoeld er een aan te schaffen. Wel heb ik er nog eenmaal een bij mij gedragen, maar dat was onder bijzondere omstandigheden, toen een postcommandant op Atjeh, mij meenam om een blokhuis te bezoeken. Bij het vertrek uit de benteng stopte hij mij het schietwapen in den zak met de woorden: „Neem die mee, je kunt nooit weten!"

Over dat avontuur vertel ik later wel eens.

(Wordt vervolgd.)

Oostersche schoonheid en wijsheid.

Ieder die belang stelt in de vele werken van wijsheid en schoonheid die het Oosten voortbrengt, kent, wanneer hij Parijs en Londen heeft bezocht, die gezellige, knusse, kleine winkeltjes, die, in Parijs evengoed als in Londen, den naam van „Oriental Bookshop" dragen. Het is voor den kenner en liefhebber een genot eenige uren in die winkels zoek te brengen en als regel zal hij ze ook verlaten met een of andere uitgave als geestelijk-kostbare verrijking van zijn bibliotheek.

Men kon er zich over verwonderen, dat in Nederland als groote koloniale mogendheid een dergelijke winkel niet bestond.

Thans heeft ook ons land zijn „Oriental Bookshop". Een bekende boekhandelaar te 's-Gravenhage heeft deze cultureele onderneming aangedurfd. Hij heeft naar Fransch en Engelsch voorbeeld, — in het Noordeinde 115a, — een klein, knus winkeltje geopend, een paradijsje voor wie de vaak kostbare uitgaven van het Oosten weet te waardeeren.

Velen kennen de Perzische miniaturen, het Chineesche porcelein, de Japansche teekenkunst en zoovele andere kunstuitingen van het Nabije en Verre Oosten slechts oppervlakkig, hebben vage voorstellingen van enkele voortbrengselen der Hindoe-literatuur, hebben wel eens gehoord van dichters als Hafiz, Sadi, Rumi, hebben vaag kennis genomen van Chineesche en Indische philosophie. Kleiner echter is het aantal dergenen, die vermoeden, hoe de genoemde werken slechts enkele kostbaarheden zijn uit een onmetelijk groote schatkamer. Hoe is deze zoo geringe uiterlijke en innerlijke kennis der Oostersche beschavingen bij een zoo wijd georiënteerd publiek als het Hollandsche te verklaren? Wij Westerlingen, wij kennen bijna allen het spreekwoordelijk geworden gezegde van Kipling: East is East, and West is West, and never the two shall meet. Velen onzer kennen deze uitspraak niet slechts, maar hebben hierop als basis hun meeningen over de onderlinge verhouding van het Oosten en het Westen vastgelegd, stemmen al hun gedachten en handelingen op religieus, politiek en sociaal gebied op dezen gedachtengang van Kipling af. Zij bouwen daarmede ongeziene slagboomen tusschen deze twee tegengestelde polen der wereld, het Oosten en het Westen. Zou dit geloof in de onoverkomelijke scheiding tusschen het Oosten en het Westen aan de belangstelling van velen voor de Oostersche beschaving niet alle groeikracht hebben ontnomen?

Echter ontkomt men niet aan de wijze schifting van den tijd. Zoo zijn de woorden van den grooten schrijver, die Kipling is, ook door den tijd gelogenstraft. Want voor enkelen is het reeds zichtbaar geworden, wat misschien spoedig 'n element in den nieuwen cultuur-opbouw zal blijken te zijn, hoe al die enge beperkingen van godsdienst en geloof, van natie en ras, ondermijnd worden, ineén gaan zakken, bezig zijn weg te spoelen in den vloed van de kennis en het licht, die het Oosten en het Westen wederzijds van elkander ontvangen in de uitwisseling hunner diepste aspiraties en gedachten.

In deze uitwisseling van gedachten en gevoelens heeft naast het persoonlijk contact het boek een vruchtdragende rol te vervullen, een rol, die hoewel zij aanvankelijk is en slechts een inleiding op diepere aanraking niet onderschat mag worden. Het boek — zoowel in zijn oorspronkelijken tekst als in vertaling — brengt ons heel dikwijls den eersten geur van een ons geheel onbekende beschaving, het licht van een voor ons tot nu toe geheel gesloten geestelijke wereld. Vele malen doet lectuur ons een geheel anderen weg zien, welke blijkt uit te loopen in spheren, waar de mensch ruimer adem kan halen, waar een atmosfeer van geestelijke vrijheid gespreid ligt.

Waar alzoo aan den éénen kant de tijden kenteren en een harmonisch samengaan van het Oosten en het Westen doen voorvoelen, waar aan den anderen kant het boek in het uitwisselingsproces van denkbeelden en gedachten een zoo groote rol speelt, daar lijkt ons de oprichting — hoe bescheiden ook in zijn aanvang — van een Oriental Bookshop in ons land in een leemte te voorzien. De Oriental Bookshop omvat goedkoope en duurdere werken, die directe vertalingen in de moderne talen zijn der religieuze en mystieke literatuur van de groote godsdiensten der wereld, van de wijsheid en schoonheid van China en andere landen van het Verre Oosten; werken over Oostersche kunst, literatuur, historie en landbeschrijvingen; geschiedenis van de literaturen der diverse Oostersche volkeren, hun kunst in haar verschillende aanzichten en tenslotte werken van Westersche en Oostersche schrijvers, die onderwerpen behandelen verwant aan het Oosten, of aan het Oosten en Westen beide, zooals o.a. Radhakrishnan, Ananda Coomaraswamy, Tagore, Ramakrishna, Vivekananda, Arnold, prof. Nicholson, prof. Browne, Binyon, Denison Ross, Henri Borel, Jan Prins, Augusta de Witt, Couperus, prof. Krom, van de Wall, en zoo onnoemelijk vele anderen.

Met buitengewoon veel genoegen hebben wij eenigen tijd in de juist dezer dagen geopende „Oriental Bookshop" doorgebracht. Wij troffen er uitgaven aan, uiterlijk reeds zóó mooi en rijk, dat men ze nauwelijks uit handen kan leggen. Er was o.m. een Fransche uitgave van de 1001-Nacht, door een Mohammedaan geïllustreerd, in twaalf deelen, zóó ongelooflijk mooi

uitgevoerd, dat men haar onbestaanbaar voor dezen nuchteren tijd zou wanen; het werk kost tachtig gulden per deel en de 12 deelen komen dus op een kleine duizend gulden, maar afgezien hiervan stemt het toch dankbaar, dat een dergelijke uitgave op dit oogenblik nog ondernomen werd.

De „Oriental Bookshop" heeft naar onze meening in ons land alleszins recht van bestaan. Hij is een uitkomst voor de mannen der wetenschap en een openbaring voor hen die meer dan gewone belangstelling voor de geestelijke uitingen van het Oosten hebben.

J. K.

Uit het dagboek van een Rimboe-huisvrouw.

Vandaag moet ik op visite.

Gewoonlijk ben ik toch al niet erg op zulke ochtendbezoekjes gesteld; 't is zoo'n gesjouw in de hitte en 't is zoo'n embarras vóór Janneman 't steenige pad, dat van ons huis naar het kamp leidt, is afgedragen. Ik laat hem principieel nooit alleen thuis en voor zijn korte ongeoefende beentjes is de weg te hobbelig en te ruw.

Ook heb ik bezwaar tegen de gesprekken bij zulke bezoekjes. De conversatie in een negorij als de onze is al gauw uitgeput en ontaardt dan nog al eens in „gebabbel", iets waar ik 'n hartgrondigen afkeer van heb, aangezien 99 % van de rimboe-ruzietjes hun oorzaak vinden in dit soort kwaadsprekerij.

Maar ochtendbezoeken zijn nu eenmaal „du ton" en ze kunnen soms ook heel gezellig zijn.

Vandaag is het echter een ramp. 't Giet!

De bergen aan den overkant van 't dal zijn onzichtbaar. 't Pad is herschapen in een ruischend beekje, omdat de slokan *) ernaast dergelijke qualiteiten hemelwater niet verwerken kan.

Baboe, die altijd mee gaat om tijdens het bezoek op Janneman te letten, loopt voor me uit, de sarong opgesjord tot aan de knieën; de slanke, bruine beenen glimmende van 't vocht, terwijl de lenige smalle voeten door het water plonsen.

— Alie! gilt haar hooge stem, houdt de pajong recht, Sinjo wordt nat.

Baboe verbeeldt zich, dat niemand goed voor Janneman zorgt behalve zij zelf, en betreurt het, dat ze te oud is om het beweeglijke vrachtje in haar slendang te kunnen torsen.

Alie geeft in diepe verontwaardiging niet eens antwoord, stapt rustig voort en maakt grapjes met de sinjo, die, hoog op zijn sterke schouders, onder de druipende pajong, de grootste pret heeft. Ik plons moeizaam achteraan, droge kousen en schoenen in een zak aan m'n arm en een groote, oranjegeel licht doorfilterende pajong, waarop een oorverdoovende klaterbui onvermoeid neerstort, boven m'n hoofd.

Indië op zijn smalst!

Hoe zal het vandaag wezen? Ik ga naar een eenvoudige opzichtersvrouw, een stille, wat oudere dame, die twee kinderen in Holland heeft. Wie een gesprek met haar wil aanknoopen, dat kans heeft op haar belangstelling, moet over haar kinderen beginnen. Over 11 maanden gaan haar man en zij voorgoed naar Europa terug en ze is nu al geheel vervuld van het weerzien.

We zijn er. Allerhartelijkst ontvangt ons het grijze dametje, vooral Janneman wordt danig verwend en voorzien van een hoeveelheid koekjes, die me 't ergste doen vreezen voor de rijsttafel.

Als hij tenslotte verzadigd is, trekt hij met baboe den tuin in en ik krijg gelegenheid naar de kinderen in Holland te informeeren. Dadelijk glanzen de vermoeide oogen, en de weemoedige mond, die gewoonlijk een zieligen trek van berusting heeft, lacht als ze, plotseling levendig, het laatste nieuws uit de brieven verhaalt.

— U gaat nu volgend jaar voorgoed naar hen toe, nietwaar?

Ze lacht gelukkig: Over 11 maanden al? Wilt u mijn Europeesche uitzet eens zien?

Ik kijk haar verbaasd aan, — Uw uitzet?

— Ja zeker, ik ben al lang bezig; ik wil alles keurig netjes in orde hebben, en ze gaat me voor naar een linnenkast in den hoek van de kamer.

En met groote liefde en piëteit haalt ze stuk voor stuk te voorschijn, blouses, ondergoed, japonnen, nachtponnen, alles zelf gemaakt en met de hand geborduurd.

Ik kijk haar in verstomming aan, denk in ernst, dat 't oude dametje niet geheel normaal meer is. Dit drie maal te groote uitzet, dat minstens 6 modes ten achter is!

— U bent nu zeker bijna klaar, waag ik te zeggen.

— Klaar? Mevrouwtje, ik heb het nog zoo ontzettend druk. Er moet nog zóó veel gebeuren en het vertrek staat toch om zoo te zeggen al voor de deur!

Plotseling begrijp ik. Dàt is de sleutel van het geheim. De eerste steken aan het uitzet, nu zeker al een half jaar geleden gedaan, maakten de lokkende toekomst plots tot realiteit; suggereerden de lange, lange maanden weg, die nog moesten verloopen; waren het begin van het einde van haar troosteloos hunkerend bestaan.

Ik heb moeite me goed te houden; in een nevel verwaast 't fijne borduurwerk voor m'n oogen en ontroerd luister ik naar dien blijden toon in de anders wat klanklooze stem.

En ik spreek mee, over de toekomst, spring over de 11 maanden heen, als was het een dag, praat geanimeerd over koffers en kisten, passage bespreken en wintermantels.

't Oude dametje straalt!

Als ik eindelijk afscheid neem en den terugtocht aanvaard, is de regen voorbij. Janneman, in elke hand een smeltend chocolaadje, en met een ontoonbaar vuil toetje, troont weer glorieus op Alie's schouders. Op den weg ontmoeten we mevr. Gérards, jong vroolijk vrouwtje, pas uit Holland.

— Waar komt u vandaan? Van mevrouw Smits? Heeft ze u ook dat grandiose uitzet laten zien? Een manie gewoon! Ze gaat er vast een zaakje mee beginnen, flapt ze er zorgeloos uit.

— Nonsens! zeg ik bruusk, groeten thuis, en voort loopend in de zengende hitte, zie ik nog steeds voor me dat stille leven, dat in jaren niet meer in het heden bestaan heeft; dat eerst teerde op herinneringen, tot 't overging in een leven in de toekomst.

Die vrouw, die rusteloos de uren wegpikte, steek na steek, omdat het haar schijnbaar nader tot haar kinderen bracht....

Indië, hoe wreed kan je zijn, als je de vrouwen stelt voor 't onmogelijke alternatief: òf man òf kinderen te moeten verlaten.

Tot groote verbazing van Alie neem ik plotseling Janneman van haar over en tors hem zelf 't laatste, steilste stuk van den weg, stijf in m'n armen geklemd, naar huis.

— Wah, Njonja, schudt baboe bezorgd haar oude hoofdje, 't is toch veel te warm!

F. DE CLERCQ ZUBLI.

*) Goot.

Willem de Zwijger-Herdenking.

Volkshulde te Delft op Paaschmaandag 1933.

Zooals reeds eerder werd gemeld, heeft het Dietsch Studenten Verbond het initiatief genomen ook voor het inrichten van een volkshulde te Delft op Paaschmaandag 17 April a.s. Er werd een werkcommissie gevormd, waaraan verschillende vereenigingen medewerkten, o.m. het Algemeen Nederlandsch Verbond. Het algemeen secretariaat is gevestigd ten huize van mej. M. G. Schenk, Boezemsingel 198, Rotterdam.

Een comité van aanbeveling vormt zich, waarin reeds zitting namen: o.m. Z.E. dr. H. Colijn, Minister van Staat; Mr. B. C. J. Loder, oud-voorzitter van het Internationaal Gerechtshof; Mr. P. Droogleever Fortuyn, burgemeester van Rotterdam; Mr. G. van Baren, burgemeester van Delft; Prof. Dr. J. A. Grutterink, rector magnificus der Technische Hoogeschool; Mr. P. J. de Kanter, voorzitter A. N. V.; J. W. Pattist, voorzitter groep Nederland A. N. V.; Prof. Dr. A. A. van Schelven; Mr. G. G. van der Hoeven Hoofdredacteur der N. R. C.; C. Verschaeve, kapelaan te Alveringhem enz. Het ligt in de bedoeling van de werkcommissie alle vereenigingen, die of op nationalen grondslag staan of bereid zijn mede te werken aan een nationale herdenking uit te noodigen met een zoo groot mogelijk aantal leden naar Delft te komen. De Nederlandsche spoorwegen zegden reeds hun medewerking toe.

Het voorloopig programma luidt als volgt:

12 uur: aankomst der deelnemers bij het station; vormen van een stoet die langs een omweg naar de kerk zal gaan, waar onder klokgelui kransen zullen worden gelegd op het graf van den Prins door alle medewerkende groepen en vereenigingen.

2 uur: openlucht bijeenkomst op de Groote Markt, waar enkele sprekers zullen optreden en een koor liederen zal zingen.

Verdere plannen en nadere bijzonderheden zullen binnenkort worden medegedeeld.

De Lepra-bestrijding ter Oostkust van Sumatra.

De voorhof van den dood.

Van verzorging naar wetenschappelijk onderzoek.

Wie Zondag 30 October met ons Laoe Si Momo heeft bezocht, zal wederom, zooals telkens bij een bezoek aan die voortreffelijke instelling, onder den indruk zijn gekomen van de vreeselijke ziekte lepra. Wij allen, — zoo schrijft de „Deli Crt." van 8 Nov. j.l. —, leven zoo haastig, zijn zoozeer vervuld van onze zorgen om het bestaan van elken dag en spreken over de prijzen van tabak, rubber, palmolie, thee enz. alsof ons leven daar van af hangt. En wij verzuimen maar al te dikwijls te denken aan dingen die buiten ons materieele gezichtleven liggen en wij hebben veelal een traagheid van interesse voor wat in onze onmiddellijke omgeving gebeurt, welke *beschamend* is. Zoo vertelde ons een der bezoekers van Laoe Si Momo op dien gedenkwaardigen Zondag van 30 October, dat hij in de eerste twintig jaar van zijn verblijf in Deli nimmer op Laoe Si Momo was geweest! Wèl te Brastagi en Kaban Djahé, maar den zijweg naar de leprozerie had hij nooit ingeslagen. In dit opzicht staat hij niet alleen. Er zijn menschen die hier het mooiste deel van hun leven hebben gearbeid en naar het moederland terugkeeren zonder ooit een der ter Oostkust bestaande inrichtingen voor melaatschen te hebben bezocht. Onmiddellijk zij hierbij aangeteekend, dat dit zeker bij de groote meerderheid diergenen niet te wijten is aan onverschilligheid voor het lot der door lepra geslagenen.

Men heeft dikwijls en gaarne geofferd voor doeleinden van liefdadigheid — de Delische milddadigheid is bekend — maar met eigen oogen aanschouwen heeft men een melaatschendorp dikwerf nimmer gedaan. Dat is te betreuren. Niet dat men door een bezoek die arme drommels helpen kan, maar men leert tegen den achtergrond van een leprozendorp eigen zorgen en eigen belangen zien in het nuchtere tijdelijkheidslicht waarin zij thuis behooren. Over Laoe Si Momo waart de geest der eeuwigheid. Men voelt er den adem van den dood, welke de overgroote meerderheid der patiënten, zoo niet *allen*, beroert. Men is er getuige van het lot van hen, die op het prachtige plekje natuurschoon, dat Laoe Si Momo heet, gedoemd zijn l a n g z a a m *levend* af te sterven en men zou zoo gaarne wenschen iets te kunnen doen om het groote leed te verzachten.

Bij het zilveren jubileum van Laoe Si Momo is aan dat verlangen uitdrukking en vorm gegeven door een inzameling voor den bouw van het ziekenhuisje, dat thans is voltooid. Dat ziekenhuisje is van bijzonderen aard, want *schrijnend* is het feit dat de zieken die er in worden opgenomen het slechts zullen verlaten om op het vredige kerkhofje van Laoe Si Momo, dat zijn vele gelijk en gelijkvormige witte kruisen den indruk van een oorlogskerkhof maakt, de eeuwige rust deelachtig te worden. Het ziekenhuis van Laoe Si Momo is thans nog de voorhof van den dood en boven den ingang zouden geschreven kunnen zijn Dante's woorden: Lasciate ogni speranza, voi chi entrate — Gij die hier binnentreedt laat alle hope varen....

***

Tot dusverre was Laoe Si Momo vrijwel uitsluitend een oord voor *verzorging* van melaatschen. Zij hadden het er goed, men liet hen wonen in afzonderlijke huisjes en trachtte zooveel mogelijk de leprozen den oorspronkelijken levensstaat te laten behouden, welken zij vóór hun opneming in de leprozerie voerden. En men verbond de vreeselijke wonden zonder iets te kunnen doen om den voortgang der verschrikkelijke ziekte te stuiten en het groote vraagstuk der lepra een stap nader tot zijn oplossing te brengen.

Dankbaar moet worden herdacht wat de verschillende beheerders der leprozerie voor de melaatschen hebben gedaan. Zij hebben hun leven in dienst dezer zieken gesteld en gesteund en bemoedigd waar zij slechts konden. Maar zij waren geen medici en zeker geen lepralogen, ook al wisten zij dikwijls meer van het ziekteproces dan de artsen die achtereenvolgens hun gewaardeerde zorgen aan Laoe Si Momo hebben gewijd. Zendeling en arts hebben dikwerf in prachtige samenwerking getracht te doen wat zij maar konden om het geheim van de oeroude plaag der melaatschheid te ontdekken. Ook op deze leprozerie zijn de middelen aangewend, welke de wetenschap ter bestrijding uitvond, maar het succes was niet groot. Niet door gebrek aan zorg maar door de onvolkomendheid van het middel zelf.

Men bepaalde zich er dus in hoofdzaak toe de zieken te verzorgen en de pijnen te verlichten, waarbij het geven van warme baden een goed hulpmiddel bleek. De liefde door de zendelingen in hun zorg aan den dag gelegd was ontroerend groot, maar in medisch opzicht waren zij door machteloosheid geslagen. Niemand kan daarvan meer doordrongen zijn dan de beheerder van Laoe Si Momo zelf. Hij gaf er op klare wijze uiting aan in de treffende rede, welke hij bij de opening van het ziekenhuis hield. Wij gaan voelen, zoo sprak de heer Vuurmans ongeveer, dat eigenlijk een arts, een *lepraloog*, de plaats van den zendeling-beheerder zou moeten innemen en *wij spreken dan ook openlijk den wensch uit, dat de toekomst hierin de verwerkelijking moge brengen.* En in aansluiting hierop zei de heer Vuurmans:

> Niets liever zouden we zien, dan een zendelingarts als lepraloog hier werkzaam. Het werk heeft twee zijden: de verzorging van de lepralijders, en het wetenschappelijk onderzoek. Ook dit laatste dient eigenlijk op de leprozerieën tot zijn volle recht te komen. Immers ook de wetenschap zien we als een Gave Gods. Het spreekt vanzelf dat alleen een medicus zich hieraan kan geven. Helaas, wij zijn nog niet zoo ver, maar kunnen toch met behulp van goed geschoold personeel en de leiding van den behandelenden geneesheer veel doen en willen ook zooveel mogelijk doen in deze richting. Het werk van ons zendelingen wil in vele opzichten niet veel meer zijn dan pionierswerk, als zoodanig vragen wij ook waardeering voor dit werk. Komt de tijd van terugtreden, dan treden wij ook gaarne terug voor de speciale krachten, daarbij echter het doel van het werk niet uit het oog verliezende.

En tenslotte:

> Te veel heeft Leprozerie altijd nog het karakter gedragen van een asylplaats van afzondering, waar men niet meer vandaan komt. Het wordt meer en meer ook een behandelings-instituut waar ook de hoop op herstel (of laat mij liever zeggen op belangrijke beterschap en onderdrukking van het proces) leeft. Gaan wij dezen kant op, dan zal zich daaraan makkelijker vastknoopen polyklinische behandeling voor patiënten, die in het beginstadium verkeeren.

Wij gelooven dat met deze woorden een nieuwe en belangrijke phaze in het werk der melaatschenzorg is ingeluid. Reeds is men intensiever dan vroeger het geval was bezig met de toediening van verschillende praeparaten en binnenkort volgt de toepassing van een nieuw uit Britsch-Indië stammend middel, dat goede resultaten geven moet.

Dit alles voor de patiënten, die opgenomen zijn, ook al kunnen buiten de leprozerie vertoevende melaatschen eveneens worden geïnjecteerd. Wij juichen dit alles van ganscher harte toe, maar hechten wat de bestrijding van lepra betreft het grootste gewicht aan de behandeling van patiënten, die in het *beginstadium* der ziekte verkeeren. Wil men de lepra werkelijk *bestrijden*, dan is het inderdaad van het grootste belang, dat de behandeling aanvangt in het *beginstadium* en niet in dat, waarin de meeste patiënten tot dusverre verkeerden bij hun opname in Laoe Si Momo. Er leven buiten Laoe Si Momo ongetwijfeld vele lepra-lijders, die zijn in een stadium, waarin hulp doeltreffend kan worden verleend. Zij zijn dikwijls voor niet-lepralogen niet als lijdend aan lepra te herkennen, maar in het algemeen is de Bataksche bevolking in de kampongs uitstekend op de hoogte van wie lepra hebben.

Het vertrouwen dier bevolking moet worden gewonnen, de patiënten in het beginstadium moeten van de mogelijkheid van redding worden overtuigd *als* zij zich maar op Laoe Si Momo willen melden. Tot dusverre zag de bevolking die patiënten, die in de leprozerie worden opgenomen, daaruit niet levend weerkeeren. Wie op Laoe Si Momo kwam, bleef er, het einde was steeds en onherroepelijk de dood. Men ging veelal eerst naar de leprozerie toe als men door zijn kamponggenooten werd uitgestooten, maar dàn was redding door behandeling al lang uitgesloten. Hierin nu zal men trachten verandering te brengen. De Dienst der Volksgezondheid — meen heeft zeer veel aan dr. Ultee te danken — heeft een onderzoek ingesteld, dat van het grootste belang zal blijken te zijn. Men heeft n.l. nagegaan (geheel voltooid is het onderzoek nog niet) waar zich ter Oostkust de haarden van lepra bevinden door na te speuren uit welke kampongs de in den loop der jaren op Laoe Si Momo verpleegde en gestorven lijders afkomstig waren.

Dat werk is zeer moeilijk en veelomvattend, maar men is al kunnen komen tot het resultaat, dat op een kaart is neergelegd. Men ziet dat er lepra-haarden zijn in Simeloengoen en de Karolanden, in Deli, Langkat, Serdang en Padang en Bedagei. De stippen op de kaart duiden evenzoovele lepra-lijders aan, overleden en nog in leven zijnde patiënten van Laoe Si Momo. Men ziet ook dat de lepra ongeveer bij Arnhemia een grens schijnt te hebben getrokken, juist in de streek waar de Bataksche bevolking ophoudt. Het onderzoek heeft zich uitgestrekt tot de autochtone bevolking. Dit ter verklaring van het feit dat de leprozerie Poeloe Si Tjanang hier in dit verband niet wordt genoemd.

In deze mooie inrichting van het Leger des Heils, welke tusschen Belawan en Medan ligt, zijn patiënten opgenomen van heinde en verre, verstrooide patiënten van alle landaarden, in hoofdzaak Chineezen, Javanen en Britsch-Indiërs, die vrijwel zeker de infectie niet ter Oostkust hebben opgedaan.

De Dienst der Volksgezondheid heeft met de samenstelling van de gereproduceerde kaart uiteraard een bepaald doel. Men weet thans waar in hoofdzaak de lepra-haarden zijn en met weet dus ook waar men in het algemeen de patiënten, die in een beginstadium verkeeren, zal kunnen vinden. Tot die lijders gaat de belangsteling uit, men wil de kampongs ingaan en met de menschen praten. Men wil de begingevallen opsporen en de lijders tot het zich stellen onder behandeling overreden. *Men wil, letterlijk en figuurlijk, een veldtocht openen tegen de lepra!* Prachtig werk, dat in zijn voorbereiding onder leiding en op aanwijzing van dr. Ultee, de scheidende inspecteur D. V. G., werd verricht.

Indien het door hem aangevangen werk door zijn opvolgers op even energieke wijze zal worden voortgezet als hij het begon, zal de lepra ter Oostkust van Sumatra op doeltreffende wijze bestrijding vinden.

En dan zal Laoe Si Momo in hoofdzaak niet langer alleen de paats zijn, waar leprozen verzorging vinden en *sterven*, maar ook het oord waar leprozen verpleegd worden en wellicht *genezing* vinden.

Bij de nieuwe wegen, welke men thans inslaat, zal het ziekenhuis van Laoe Si Momo, dat niet in de laatste plaats tot stand kwam dank zij de vorstelijke gift van Emma, Koningin der Weldadigheid, een prachtig hulpmiddel zijn.

Van Week tot Week.

Van Maandag 14 tot Zondag 20 November.

De regeering wijst in de M. v. A. de suggestie af om tegenover de afschaffing van het invoerrecht op weefgarens de voorwaarde te stellen van verlaging van het door het moederland geheven invoerrecht op enkele Indische exportproducten, zooals thee.

De G. G. heeft bekend gemaakt dat hij uitstel van buitenlandsch verlof teneinde de in aansluiting daarop dreigende non-activiteit te vermijden, ongewenscht en onbillijk acht en de autoriteiten uitgenoodigd op te letten dat eventueele non-activiteit in aansluiting op een buitenlandsch verlof tot een redelijken termijn beperkt blijft, opdat het normaal rouleeren van personeel in Europa en Indië zooveel mogelijk wordt verzekerd.

Maatregelen zijn in overweging om in Januari een geringere salariskorting toe te passen dan tien procent, o.a. door stopzetting van alle verhoogingen voor 1933, intrekking van de standplaatstoelagen, enz.

De regeering deelt den Volksraad mede, dat vermoedelijk 2700 militairen zullen worden afgevloeid, waardoor jaarlijks ƒ 2.700.000 wordt bespaard. Hiertegenover moet aan pensioenen ongeveer ƒ 1.1000.000 worden uitgekeerd, waarvan ongeveer ƒ 100.000 ten laste van de eigen pensioenfondsen. In 1932 is verder het aantal plaatsen voor opleiding tot officier aan de K. M. A. teruggebracht van 55 tot 37. Voor 1933 beoogt men een soortgelijke beperking. Aanneming van studenten ter opleiding tot officier van gezondheid is sinds 1930 gestaakt. Ook zal de opschuiving in Oostwaartsche richting van het gedeelte van het leger op Java, dat bestemd is voor de verdediging van de Marine-basis in oorlogstijd, door combinatie met andere maatregelen tot belangrijke legerbezuinigingen voeren. Zoodra de maatregelen in uitvoering komen, zal de eerste divisie behalve West-Java ook Midden-Java bestrijken.

De havendienst overweegt in verband met het groot exploitatieverlies opheffing van de havenbedrijven te Pekalongan. Een onderzoek is gaande naar de mogelijkheid om import en export via Semarang en Tegel te leiden. Te Pekalongan vond onder leiding van den burgemeester een protestvergadering plaats.

*Aangezien thans verschillende mij-en, zooals bier*brouwerijen, verf-, blik- en triplexfabrikanten, zich met rekuesten tot de regeering hebben gericht, waarin zij de aandacht vestigen, op de door hen ondervonden moeilijkheden in verband met de concurrentie van Japan, onderzoekt de Economische Commissie of het noodzakelijk is dat de regeering terzake ingrijpt. Bovendien zal prof. Van Gelderen tijdens zijn Europeesch verlof in Holland terzake overleg plegen. Thans zijn nog geen maatregelen beraad. Indien tot het nemen van maatregelen wordt besloten, zullen deze op korten termijn worden ingevoerd. Verder is te Batavia aangekomen de heer W. H. de Roos, tolk der 2de kl., met den pers. titel van

consul, verbonden a. h. Ned. gezantschap te Tokio, met het doel ter plaatse de toestanden in oogenschouw te nemen, mede in verband met de toenemende Japansche belangen in Indië.

De Ned.-Indische Radio-Omroep Mij. heeft aan de reg. meegedeeld, dat het haar niet mogelijk is de omroepconcessie reeds op 31 December te aanvaarden en verzoekt drie maanden uitstel van beslissing. De regeering ging hiermee accoord, onder aanteekening, dat het concessiebesluit, hangende de beslissing van de N.I.R.O.M., in ieder geval vóór het einde van dit jaar zal worden geformuleerd.

De banderolles voor den tabaksaccijns zullen op 1 December aan de diverse hulppostkantoren in Ned.-Indië verkrijgbaar worden gesteld.

Het dep. van L. H. & N. heeft een telegram uit Calcutta ontvangen, waarin wordt gemeld, dat de wetgevende raad binnenkort bijeenkomt ter bespreking van de besluiten van de conferentie te Ottawa ten aanzien van preferentieele rechten op koffie en thee. Suiker werd nog niet genoemd.

Naar verluidt bestaan er plannen om oude, volgeplante ondernemingen door uitbreiding der concessiegronden te bestemmen voor randkolonisatie.

*De grootste belangstelling bleef deze week weder ge*concentreerd op het Suikervraagstuk, waaromtrent het volgende zij aangeteekend:

*De reg. opende in een nieuwe circulaire omtrent de één*jarige contracten tusschen de suikerfabrieken en de verhuurders, de mogelijkheid om opnieuw de contracten op wettige wijze een jaar te verschuiven.

De besprekingen van het suiker-werkcomité werden 17 dezer beeindigd.

*De ordonnantie werd goedgekeurd, terwijl de statu*ten eveneens werden afgehandeld, waarbij echter van de zijde der kleine producenten werd medegedeeld, dat zij tegen de organisatie van het bestuur, zooals die door de regeering wordt voorgesteld, hun bezwaren blijven handhaven.

Daarna ving de behandeling aan van het huishoudelijk reglement, waarbij uitvoerige discussies plaats vonden over de techniek van den afroep en afrekening, tusschen welke stelsels de regeering een keus zal moeten doen.

*De G. G. nam het initiatief ter vaststelling van de wacht*geldregeling voor suikeremployé's. Verder werd door het comité een voorstel gedaan tot vorming van een suiker-crisisfonds, waarvoor de gelden zullen worden verkregen door storting van minimaal 5 cents per quintaal verkochte suiker, voorts door inhouding van een procentsgewijze korting op de salarissen van het bij de leden in dienst zijnde personeel, welke gelden zullen worden aangewend ten behoeve van een onderstandsregeling van werkloos personeel. Het beheer van dit fonds zou opgedragen worden aan een comité, bestaande uit de voorzitters van den Java Suiker Werkgevers Bond en de federatie van particuliere werknemers en een hoofdambtenaar van het departement van justitie.

Hoewel de G. G. zijn goedkeuring hechtte aan dit plan, verklaarde het suiker-werkcomité zich incompetent over het plan een definitief oordeel uit te spreken.

De regeering overweegt thans het plan in beginsel in de statuten op te nemen.

Aan het slot concludeerde de voorz. dat de onvermijdelijkheid van een nieuwe verkoopregeling algemeen werd erkend. Van vele zijden werd aannemelijk gemaakt, dat de nieuwe organisatie op de principieele punten geen voortzetting is van de V.I.S.P. Het voornaamste geschilpunt, zijnde de organisatie van het bestuur, kan nader worden besproken in de N.I.V.A.S. met den regeeringscommissaris. Met de afwikkeling van de aangelegenheid zal de uiterste spoed worden betracht, teneinde de ontwerpen tijdig vast te stellen.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Sint-Nicolaas Uitstalling bij Boeatan.

In Heulstraat 19 te 's Gravenhage prijkt thans in te achtertoonzaal van Boeatan een mooie Sint-Nicolaas-uitstalling, bestaande uit allerlei voorwerpen van Oost- en West-Indische kunstnijverheid, welke zich bizonder goed leenen tot kleine of grootere feestgeschenken op 5 December a.s. De toegang tot deze expositie staat voor een ieder gratis open, iederen werkdag van 9½ tot 6 uur en des Zondags van 6 tot 8 uur n.m. Belangstellende bezoekers zijn er altijd welkom en niet gebonden tot koopen. Voor kunstlievende vrienden van Indië zal echter de aanblik van al dat moois hopelijk wel eens een verzoeking zijn, waarvan de voldoening hun zeker niet berouwen zal.

Zooals achter het uitstalraam aan de straat reeds te zien is, zijn er vele aardige kleinigheden van beneden de vijf gulden en zelfs van minder dan één rijksdaalder. Als men dan daarbij bedenkt, dat alles exotisch handwerk is, kan niemand meenen bekocht uit te komen.

Bovendien zijn thans *alle* goederen in Boeatan belangrijk in prijs verlaagd kunnen worden, omdat ook in Indië alles veel goedkooper is geworden.

Vroeger is Boeatan, geheel ten onrechte, wel eens beticht van duur te zijn, maar dan alleen door oud-Indië-gasten, die ginds van in geldnood verkeerende inboorlingen dergelijke volkskunst voor „een appel en een ei" gekocht hebben en hier niet bedenken, dat Boeatan behalve verpakking, vracht en inkomende rechten, nog huur, belasting, onderhoud enz. der Toonzalen heeft te bekostigen en die dus ook vergoed moet krijgen, om te kunnen blijven bestaan en werken, in het belang der Indische volkskunst, welke zonder waardeering ook van onze zijde, dreigt te niet te gaan.

In de gegeven omstandigheden zou Boeatan dit toch nog niet eens kunnen, zonder de volkomen belangelooze toewijding van alle dames van het Propaganda-comité, die dagelijks haar beste krachten inspannen ten bate van Boeatan's streven en hierin wonderwel slagen, door o.a., langs den weg van de maag, de liefde voor de Indische Kunst bij de bezoekers van Boeatan op te wekken of levendig te houden.

Een ieder, die Boeatan's arbeid beoordeelt, doet een *goed* werk, gezien het groote humenitaire en sociale, laat staan nog het economische belang, dat dit medebrengt.

En *nu* kan men daarbij, op het echt Hollandsche Sint-Nicolaasfeest, tevens huisgenooten en vrienden gelukkig maken met origineele geschenken, uit Boeatan afkomstig, welke, ieder in de omgeving waarin ze komen, niet na zullen laten invloed ten goede uit te oefenen, ook wat betreft de waardeering der Indiën.

Hoe duidelijk spreken — om maar enkele voorbeelden te noemen — die prachtige wajang-figuren, zoowel de *Koelit*-schaduwbeelden als de *golek*-marionette-plastieken, van den gevoeligen kunstzin der Javanen! En de onovertroffen *batiks* niet te vergeten!

Van zich daartoe leenende stukjes, uit ovrigens zwaar beschadigde batiks, zijn thans door een vaardige kartonwerkster, voor zeer lagen prijs, bijzonder smaakvolle gebruiksvoorwerpen gemaakt: mappen, albums, notitieboekjes, enz., enz.

Hoe bewonderenswaardig weten de inboorlingen van alle eilanden ginds uit het meest onderscheiden materiaal der rijke, tropische natuur — waaraan zij ook al hun versierings-motieven ontleenen — door hun onuitputtelijk geduld en groote vindingrijkheid, met hunne lenige vingers, de fijnste vlechtwerken te vervaardigen. Hoe luttele, geldelijke belooning vragen zij voor dit kunst-handwerk bij uitnemendheid!

Zoo zouden wij nog kolommen val aanprijzingen kunnen vullen, ook van het mooie vlecht- en aardewerk, alsmede den open-borduur-arbeid uit Nederlandsch-West-Indië, doch liever laten wij die waardeering over aan de bezoekers zelve.

Deze uitnoodiging is niet alleen gericht tot de Haagsche lezers van „Het Koloniaal Weekblad", maar tot allen, die in deze vóór-feestdagen hunne schreden naar de Residentie richten. *Boeatan, Heulstraat 19,* ligt in het centrum der stad, dus gemakkelijk te bereiken.

Bovendien zal

Boeatan ook vertegenwoordigd zijn te Rotterdam

op de groote *Bazar* van de Ver. *„Simavi"* (Steun in Medische aangelegenheden voor inheemschen), welke van 29 dezer tot en met 2 December a.s. in het gebouw de *„Eendracht"*, *Goudsche weg* 130, aldaar, gehouden, en aanstaanden Dinsdag ten 3 ure n.m., door Z.Exc. mr. *D. Fock,* oud-Gouverneur van Nederlandsch-Indië geopend zal worden.

Voor de versiering der wanden werd Boeatan's hulp ingeroepen en volgaarne verleend, niet alleen ten bate van *„Simavi's"* goede doel, maar ook om

nog eens de aandacht, der Rotterdammers speciaal, te vestigen op het onvergelijkelijk mooie Indonesische weef- en batik-werk. Alles is ook daar te koop tegen de gewone billijke prijzen. De aanschaffers bevorderen er dus een dubbel menschlievend doel mee: zoowel dat van *Simavi,* als van *Boeatan.*

Nu wij 't hier hebben over *Indonesisch weef*werk, willen wij niet eindigen zonder

een kleine rechtzetting

van eene onwillekeurig verkeerd gebruikte uitdrukking in de beschrijving, een paar weken geleden door ons hier gegeven, bij de foto's van twee Soembaneesche vrouwen, de eene weergegeven om het door haar gedragen *adat*-kostuum met kokerrok, de andere om het weefpatroonvoorbeeld van dit kleedingstuk, dat zij met beide handen vóór zich houdt. Naar aanleiding daarvan werd toen tot onze spijt, het woord: „flottante inslag" gebezigd instede van *flottante ketting.* Zooals de ingewijden op dit gebied weten, is bij deze Soemba-sarongs (Laokomboe) in tegenstelling met het weefwerk o.a. van de Padangsche Bovenlanden en de Sangih-eilanden, juist de eigenaardigheid, dat de „flottante" (los-boven-op-liggende) draden (hier aan de achterzijde) *niet* zijn van den inslag, doch van de *ketting* (schering), waarom dit dan ook door den weefdeskundige van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, den heer *B. M. Goslings* terecht een *schering*-techniek genoemd is, o.a. in zijn desbetreffend artikel, geschreven in het Maandblad: *„Nederlandsch-*Indië, Oud en Nieuw". Ook de heer *J. E. Jasper* heeft dit in zijn Standaardwerk over de „Inlandsche Kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië" deel II, de weefkunst betreffende uitvoerig met teekeningen, uiteengezet op blz. 284—287.

Voor belangstellenden is dit boek, evenals het weefsel in natura, bij Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag, te raadplegen.

Ook in Europa werd deze techniek met dubbelen scheringboom wel toegepast bij handweverijen, o.a. door den heer J. Polak in de werkplaats het „Paapje" te Voorschoten, tot het verkrijgen van meerdere soliditeit, zooals b.v. voor meubelbekleeding vereischt wordt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Het Britsche wereldprestige.

Volgens de *Ottawa*-overeenkomsten krijgen Britsche goederen in *Australië* 15 tot 20 % preferentie, in *Britsch-Indië* 10 % preferentie boven de reeds bestaande en in *Nieuw-Zeeland* mogen Britsche goederen vrij van sur-tax binnen. Dit preferentieele rechtensysteem omspant mede Newfoundland, Zuid-Afrika, Canada en Zuid-Rhodesia; het is — n. h. o. van *De Loc.* (17/10, blz. 29 „Weekberichten") — een grootsche conceptie. Om haar te verwezenlijken heeft Groot-Brittannië een nog sterker preferentie aan de Dominions gegeven voor hun import in het Moederland. De Britsche nationale Regeering heeft zich logisch ingesteld op het feit dat, ondanks alle schoone leuzen, *ieder land bezig is zich uit de crisis té redden op nationale basis:* ondanks de moeilijkheden is men toch tot een wezenlijk eerbiedwekkend geheel gekomen. Ondanks de „managed currency" vermindert de Britsche werkloosheid niet en neemt de Britsche export gestadig af, doch daar staat tegenover, dat *de financieele politiek* zéér wel slaagt. In de internationale verhoudingen, welke men den laatsten tijd zoozeer pleegt te toetsen aan de drie factoren: Amerika, Duitschland, Japan, is de met sterk zelfvertrouwen gevoerde politiek van het Britsche Rijk, met een onmiskenbare recente *versterking der Britsche positie*, een belangrijk element. De krachtlijn van het Britsche wereldprestige, vertoont na voortdurende daling, dit jaar een sterke stijging. Dit is, *ook voor het Oosten*, een belangrijk feit.

Den 12den Oct. ontving het bestuur van de „Indian Sporting Club" te *Soerabaja* de invité's ter begroeting van den Maharaja van Kapurthala, *Sir Jagatjitsingh* Bahadur G. C. S. I., G. C. I. E., G. C. B. *(De Loc.* 17/10, blz. 32). Aanwezig waren de resident F. A. C. Halkema en vele belangstellenden uit alle kringen. In een rede van *res. Halkema* werd gememoreerd hoe *de Britsch-Indiërs in Ned.-Indië* zich verheugen in een „perfect treatment", doch dat men vanuit *Br.-Indië* slechts hoort van oneenigheid, scheuring, strijd en groote animositeit. Gewezen werd op de aanwezigheid in Ned.-Indië van Mahomedanen, Hindoe's, Sikhs e.a., van verschillenden stand, kaste en geboorte en vele

verschillende talen sprekende, doch de oneenigheid, welke „at home" heerscht, kennen wij in Ned.-Indië niet. *Sir Jagatjitsingh* wees in zijn antwoord op deze toespraak, op de positie der Br.-Indische vorsten, welke in samenwerking met Groot-Brittannië een kwart gedeelte van Br.-Indië regeeren; vele moeilijkheden doen zich daarbij voor, doch eerste zorg is steeds het streven naar rust en tevredenheid.

Correspondenties uit het Buitenland vinden wij o.a. in het *Soer. Hbl.* (10 t/m. 15/10, 1ste bl.; 11/10 „Van Pandits, Pariah's en terreur in Br.-Indië") en de *Deli Crt.* (17 t/m. 22/10; 19/10, 4de bl. „Bandietenterreur in China", ir. E. R. Hondelink).

Zonder last of ruggespraak.

In zijn sluitingsrede op 12 Sept. j.l. gaf de voorzitter van den Volksraad, *Dr. J. W. Meyer Ranneft*, als zijn meening te kennen, dat *de volksvertegenwoordigers* krachtens de Wet moeten handelen naar eigen oordeel en alleen verantwoordelijk mogen zijn aan eigen geweten. Zij moeten dus stemmen zonder last van, of ruggespraak met de partij, welke hen afgevaardigd heeft. Naar aanleiding hiervan heeft men thans *op de Secretarie* van den Volksraad *een uitvoerige nota* samengesteld, waarin dit vraagstuk nader wordt beschouwd aan de hand van actueele voorbeelden uit de practijk van het Nederlandsche en het Indische politieke leven. In de nota wordt nog een geheele literatuur opgesomd, waaruit juistheid der grondwettelijke opvatting wordt betoogd. De voorloopige conclusie der nota, volgens welke leden der Kamer en Volksraadsleden als zoodanig een zelfstandig recht uitoefenen en niet gebonden zijn aan partij- of door derden genomen beslissingen, en partij-bepalingen die anders luiden, in strijd moeten worden geacht met de Wet, zal — meent het *Soer. Hbl.* (10/10, 2de bl.) — stellig in breede kringen der Indische samenleving worden gedeeld.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (17/10, blz. 3 „Nederlandsche politiek", *E.*), de *Deli Crt.* (22/10 „Oud-Gouv. Van Kempen over Indische politiek", *J. J. v. d. Laan*) en de *Java-Bode* (18/10 „Vorstenlandsche affaires", *Z.*)

De term „Indonesiër".

Het hoofdbestuur van de P. P. B. B., de Ver. van Inlandsche ambtenaren van het B. B., heeft — volgens het *Bat. Nwsbl.* (18/10 „De P. P. B. B.) — een circulaire gericht tot de vakvereenigingen en politieke vereenigingen van andere bevolkingsgroepen dan de Indonesische, en aan de pers. N. h. o. van deze loyale vereeniging, die alle rangen omvat, zoowel regenten als ass.-wedono's, heeft *het woord Inlander* een vernederende beteekenis, zoowel voor de Inheemschen zelf als voor andere groepen. Deshalve wordt verzocht dit woord te wijzigen in „Indonesiër". De leden van den P. P. B. B. dienen het voorbeeld te geven.

Tegen dien naam „Indonesiër" in plaats van „Inlander" bestaat bij *De Loc.* (13/10, blz. 13 „Gevoelszaak") en bij de Europeesche gemeenschap in het algemeen, *geen enkel bezwaar*. Die naam is onjuist, en de meening dat de aanduiding „Inlander" vernederend zou zijn is natuurlijk ook onjuist. Maar.... als de betrokkenen nu eenmaal dien naam „Indonesiër" mooier vinden — dan zou er geen enkele reden zijn om dien niet te gebruiken. Doch er is iets anders. Er is, behalve „Indonesiër", ook een andere naam. Die luidt: „Indonesië". En tegen *die* aanduiding bestaat wel degelijk bezwaar. Want zij wordt van bepaalde zijde opzettelijk gebruikt in plaats van de juiste aanduiding. En die luidt nog altijd: *Nederlandsch-Indië*. Zoolang dat het geval is, zoolang men in bepaalde inheemsche politieke kringen opzettelijk en nadrukkelijk de aanduiding „Ned.-Indië" vermijdt, zoolang men met de vervanging van dien naam door „*Indonesië*" wel degelijk *een demonstratie bedoelt*, zoolang behoort althans in officieele bescheiden die naam niet thuis. Zoo gaarne zou men onze Inlandsche mede-ingezetenen tegemoetkomen in het geen voor hen eerlijk en duidelijk een gevoelszaak is. Was er een middel om dit te doen, zonder in de kaart te spelen van radicale en extremistische elementen, dan zou een ieder den loyalen Inheemsche gaarne zijn aanduiding „Indonesiër" gunnen. Doch zoolang dit middel niet gevonden is, moet wel volstaan worden met de verzekering, dat men in het woord „Inlander" eenigen klank van vernedering ten onrechte hoort. En dan gelooft *De Loc.* in gemoede, dat het meerendeel der Inheemsche landgenooten dit zeer wel kan inzien. Te meer, omdat tegen het bij voorkeur gebruiken van de aanduidingen Javaansch, Soendaneesch, Sumatraansch etc, géén bezwaar bestaat; zoodat men daarmede dan maar de perikelen van den verzamelnaam moet ontgaan. Mits men bedenke— zoo besluit *De Loc.* —, dat wij allen *blijven* wonen.... niet in een fictief „Indonesië", maar in een zeer werkelijk *Nederlandsch-Indië*. Een Indië bovendien, waarin ook het Inlandsch Bestuurscorps voor belangrijker dingen staat dan voor naams-polemieken....

In 1920 verscheen in het boek „Verslag van de Militaire Exploratie van Ned. Nieuw-Guinea, 1907—1915" een wetenschappelijke beschouwing over de Bevolking, samengesteld door het Bat. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen (*Soer. Hbl.* 15/10, 2de bl. „Wat beteekent Indonesiër?" *N. v. d. D.*). Daarin leest men

o.m.: „Voor wat betreft den Indischen Archipel nemen karta.
enkelen aan, dat er nog overblijfselen worden aangetroffen van een oorspronkelijk daar levend ras, dat echter door de Maleiers naar binnenlanden of uithoeken is gedrongen. Zij worden met den naam „Indonesiërs" aangeduid en werden vertegenwoordigd door de Badoei's, de Bataks, de Koeboes, de Niassers, de Dajaks en de z.g. Alfoeren van Celebes, Molukken en de Kleine Soenda-eilanden. Het was *prof. dr. H. Blink*, die den bedachten verzamelnaam „Indonesiërs" gaf aan de door Aziatische overheerschers mishandelde en verjaagde autochthone stammen, welke thans vergeleken bij deze (dus niet-autochthone) Maleische overheerschers achterlijk zijn.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (13/10, 4de bl. „Conclusies" van de P. P. B. B. betr. het woord „Indonesiër") en *De Sum. Post* (20/10 „Om een woord", betr. „Indonesiër").

Ned.-Indië's handelsbelangen.

Het proces der steeds verder gaande *oriënteering van Ned.-Indië op den Pacific*, vooral wat zijn handel betreft, is van groote beteekenis voor dit land. Dit immense belang kan de *Java-Bode* (15/10, *Z.*) slechts zien van breed standpunt als verplaatsing van meer dan één zwaartepunt in Oostelijke richting, gevolg der ontwikkeling van een deel van Azië, in het bijzonder op industrieel gebied. Elke phase van machtsverschuiving naar het Oosten correspondeert op vermindering der beteekenis van het Westen. De vraag is geoorloofd of Indië, met de noodzakelijke heroriënteering in de richting van den Pacific, reeds thans niet wat te laat komt. Reeds in 1921 is in den Volksraad de wenschelijkheid besproken om en aan den Pacific *handelsattaché's* toe te voegen, die zich speciaal zouden wijden aan de Indische belangen. De Economische Commissie heeft er onlangs hare aandacht aan gewijd. Ook heeft de Indische Regeering zich tot den Min. van Kol. gewend met het oog op de noodzakelijke opheffing van het bekende *Sumatra-contract*, indertijd met Engeland gesloten. In dit contract is o.m. vastgelegd Engeland's recht, dat wij op Sumatra van Engelsche goederen geen hoogere rechten zouden heffen dan van Nederlandsche. Dit contract is een handicap voor onze bewegingsvrijheid op het gebied der tariefregelingen; Indië heeft vrijheid noodig. *In Regeeringskringen* wordt gedacht aan het volgende. Men wil een daarvoor geschikt persoon, met monsters van de voor elk Land meest geschikte Indische producten, uitzenden en de verschillende Landen doen bezoeken, waarmee inniger contact moet worden aangelegd. Met een *monsterkamer* kan men in het buitenland exposities arrangeeren en aldus reclame maken. Men denke aan hetgeen *Zuid-Afrika* nog onlangs op dit gebied deed, en wat *Australië* gaat doen. Behalve Zuid-Afrika komen voor bezoeken in aanmerking: Br.-Indië, Siam, Indo-China, China, Japan en Australië.

In een persgesprek (*De Loc.* 17/10, blz. 23 „De Indische Textiel") toonde de heer *M. P. Tielens*, agent van de Internatio, zich zeer voldaan over het voorstel van de Regeering aan den Volksraad („De Loc." 13/10, blz. 24) om *weefgarens vrij te stellen van invoerrecht*. Het voorstel zal *z.i.* aan *de weefnijverheid in Ned.-Indië* ongetwijfeld ten goede komen. In het bedrijf van de Internatio te Garoet staan op het oogenblik een 250 handweefgetouwen en er werken een 300 man. Met het uitbreiden van het bedrijf door machinale kracht, is gewacht totdat men zekerheid zou hebben over het invoerrecht. Voor uitbreiden is de tijd gunstig. Machines zijn goedkooper dan in andere jaren en tal van materialen voor de uitbreiding noodig zijn tegen veel geringeren prijs te krijgen. Aan de concurrentie tegen den Japanschen import zal de ordonnantie ten goede komen. Met betere kwaliteiten, die te Garoet worden vervaardigd, lukt dit reeds en daarbij trekt het steeds de aandacht dat het inlandsche publiek liever hier geweven stoffen koopt dan import, ook al zijn deze laatste wat goedkooper. Een voordeel van het hier weven is verder, dat veel gemakkelijker rekening kan worden gehouden met de behoefte van de markt, die meer onderhevig is aan mode dan vroeger. Hoe verder een bedrijf van zijn afzetgebied werkt, des te moeilijker is daar rekening mee te houden. De loonen in Japan en op Java ontloopen elkander niet veel en de Inlandsche arbeider is uitnemend voor dezen arbeid geschikt. De vestiging van groot opgezette textielinrichtingen zal door de afschaffing van het invoerrecht in de hand worden gewerkt. De afschaffing zal ook aan de Inheemsche weefnijverheid ten goede komen en de heer *Tielens* was van oordeel, dat het nadeel dat de Regeering thans zal ondervinden door derving van invoerrechten later, zij het ook in anderen vorm, terug zal komen door het zich uitbreiden van de weefnijverheid.

De Loc. (17/10, blz. 4) geeft een beschrijving van een „Nieuw Batik-Procédé", uitgedacht door *ir. Soerachman*, het Hoofd van het Batikproefstation te Jogja-

Op Prehistorisch onderzoek uit.

Dr. P. V. van Stein Callenfels vervolgt in het *Soer. Hbl.* (14, 22, 30/9, 6 en 14/10) zijne artikelen over *het Congres te Hanoï*. Hij wijst o.a. op een voordeel, die *een proef-ontgraving* heeft opgeleverd. Langzamerhand hebben de ervaringen, in de practijk opgedaan, ons *in Ned.-Indië* tot een methode van *wetenschappelijke prehistorische opgraving* gebracht, die volgens de buitenlandsche vakgenooten op het oogenblik de meest volmaakte is. De methode bestaat hierin, dat de te ontgraven laag niet met patjoels, maar met messen zeer voorzichtig verwijderd wordt, elk gevonden voorwerp, dat van belang is, onmiddellijk van een doorloopend nummer wordt voorzien en de ligging er van met een tachimeter wordt ingemeten. Een horizontaal plan en een verticale doorsnede der ontgraven laag geven dan nauwkeurig de onderlinge ligging van alle gevonden voorwerpen, zoodat men zelfs bij het ontbreken van alle geologische gelaagdheid, gemakkelijk een cultureele gelaagdheid, als die bestaat, kan ontdekken, terwijl bovendien de publicatie der beide kaarten een ieder in staat stelt de vondsten te verifieeren en zelfstandig zijn conclusies te trekken. Waar *unificatie van methoden van opgraving voor het Verre Oosten* op het programma van het Congres te Hanoï staat en *de methode van Ned.-Indië* verreweg beter is, dan een der methoden in de andere Landen gevolgd, is het wenschelijk de Ned.-Indische zooveel mogelijk in te voeren. De Engelschen hebben op het schiereiland Malaka ons systeem reeds gevolgd; ook Siam zal dit doen, zoodra het tot prehistorisch onderzoek overgaat. In Indo-China is het voorstel om voortaan onze methode ook daar toe te passen, met vlag en wimpel er door gekomen; de eerste opmetingsinstrumenten zijn al besteld.

Terreur der rails.

In de *Java-Bode* (10, 12, 14 en 17/10) kan Z. zich niet vereenigen met de indiening der „Ontwerp-ordonnantie tot regeling van het verkeer op de openbare wegen" in Ned.-Indië. Zij is *z.i.* te beschouwen als eene laatste wanhopige poging om het rad van den tijd terug te draaien, *de auto*, een intelligent nieuw vervoermiddel te hinderen in zijn ontwikkeling, en weer een monopolie te vestigen van een transportmiddel, dat in sommige (niet alle) opzichten is verouderd: *het railtransport*. De rail heeft in de jaren harer opkomst nooit genade betoond aan andere transportbedrijven, die toen bestonden; de Indische rivierscheepvaart werd o.a. verdrongen. Nu het de beurt is aan de rail, nu deze langzaam maar onweerstaanbaar wordt verdrongen door den auto, tracht men door overheidsmaatregelen den vooruitgang tot stilstand te brengen. Vele landen in *Europa* gingen tot het offensief tegen den auto over, ter bescherming van het in de spoorwegen vastgelegde kapitaal. *Indië* volgt dit voorbeeld. Overal is de stormbal geheschen, en al wat denkt en leeft in rails, maakt zich op voor het offensief tegen den auto. Toch kan een nieuw vervoermiddel, dat met groot succes de samenleving dient, nooit een „gevaar" zijn, doch een geluk. „Gevaar", „afroomen", „algemeen belang", het zijn de slogans, waarmee wordt gemanoeuvreerd tegen den auto. Intusschen, men verlieze één ding niet uit het oog, indien men op het offensief der spoor in Europa wijst ter verklaring en verdediging van het thans in Indië begonnen offensief. *In Indië* is de samenstelling der maatschappij eene geheel andere dan in Europa. In Indië is het autobedrijf goeddeels in handen van Indo-Europeanen, Chineezen en Inlanders, en alle verdiensten blijven in het Land. Ook een typisch Westersch bedrijf als dat der Staatsspoorwegen, hetwelk zoo veel van wat het noodig heeft uit Europa betrekt, komt (inverhouding) niet zoo sterk den Indischen middenstand ten goede als het autowezen, zoowel in personeelen als materieelen zin.

Het *Soer. Hbl.* vertelt van „Zuid-Sumatra" (11, 12, 13 en 14/10, 3de bl. Z. over de Giesting), „Uit het Peperland" (14/10, 2de bl. *J. G. Boon*), „Vlammenhaarden" (11 en 12/10, 2de bl. over den brand op den Idjen, *J. G. B.*) en „De mijnenlegger-Krakatau omgeslagen" (12/10, 2de bl.), *De Loc.* van „Mijnenlegger Krakatau" (13/10, blz. 1 en 17/10, blz. 1 en 19), het *Bat. Nwsbl.* van „De Wilde Scholen" (13/10), „Civil-disobedience" (15/10), en „Voetgangersbelasting" te Palembang (18/10), de *Deli Crt.* van „De politieke toestand in Atjeh" (20/10, Kolonel *Behrens*) en „Het Christusbeeld in de Kunst" (21/10, *Ds. Trouw*), *De Sum. Post* van „Indië's bloedarmoede" (15/10).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

De Inlandsche pers in September gaf vrijwel het schouwspel te zien van een mêlée, waarin niet of twee groepen elkaar bevechten, maar vele partijen als in het wilde weg op elkaar losrennen. Het heftige nieuwe blad te Jogja, *Api Rajat* („vuur des volks"), uitgave van een groep radicale democraten, die het dienstbaar willen maken aan de massa-actie ten behoeve van een onafhankelijk „Indonesia" en verwant met de P. N. I., bevatte 15 Sept. een tweetal artikelen waarin het principieel verschil tusschen P. N. I. en P. I. werd uiteengezet. Volgens de schrijvers is de P. N. I. een volkspartij die zich stelt tegenover alle kapitalisme en dus ook niet weten wil van de Inheemsche bourgeoisie, intellectueelen en „ningrats" (adellijken), terwijl deze wel in de P. I. (partij van Soekarno) worden toegelaten. Dààr zijn dus tegenstrijdige belangen in vertegenwoordigd en de verlangens van de bourgeois- en de adellijke leden gaan volgens het blad uit naar herstel van de glorie der ningrats, wat niets is voor het „vertrapte" volk. In een derde artikel wordt er op gewezen dat ir. Soekarno alleen tegen het *vreemde* kapitalisme ageert, niet tegen het Inheemsche: van zulke leiders moet de proletariër niets hebben.

Ook van andere zijde wordt tegenstrijdigheid tusschen P. I. en P. N. I. aangenomen en zelfs strijd verwacht: zoo zet de *Bahagia* van 12 Sept. uiteen dat een benoeming van Moh. Hatta tot leider van het arbeidersblad *Oetoesan Indonesia* de kracht der P. N. I. in den strijd tegen de P. I. zeer zou versterken.

Van P. I.-zijde wordt op dergelijke uitlatingen nog niet gereageerd. Blijkens de verslagen in de bladen heeft ir. Soekarno in een rede te Weltevreden gehouden, de hoop geuit dat de bliksem die intellectueelen mag treffen die zich niet bij de beweging aansluiten en deze belemmeren. Hij heeft het inderdaad niet tegen alle intellectueelen, als *Api Rajat* zou willen, maar zooals in de beantwoording op vragen van lezers in des leiders blad *Fikiran Rajat* wordt gezegd, tegen „het intellectueelendom" dat neerziet op de massa des volks. Het is verkeerd — heet het verder — te zeggen „naar den duivel met de intellectueelen, want het intellect is de gedachte en die heeft de beweging van noode".

Hoewel de banvloek van ir. Soekarno slechts tegen bepaalde intellectueelen was gericht, wordt deze in de pers allesbehalve goedgekeurd: de *Bintang Timoer* vindt Soekarno's manier ruw, de *Siang Po* spot er mee. Volgens een inzender in het eerstgenoemde blad (21 Sept.) was de uitval gericht tegen de Chin. vereeniging Chung Hwa Hui. Deze is al geruimen tijd het onderwerp van felle polemieken, ontaardend in scheldpartijen, in de *Sin Po* en de *Siang Po*, waaraan andere Chineesche bladen meedoen. Thans bemoeit de Inlandsche pers er zich ook mee. Haar is vroeger al, doch in verband met de houding harer vertegenwoordigers in en buiten den Volksraad eerst thans algemeen, verweten dat zij reactionnair is. De vereen. van denzelfden naam in Holland is meer links gericht en sloot zich meermalen bij de P. I.- aldaar aan: zoodra de Chineesche jongelui hier komen, veranderen ze — heet het — en gaan ze met de overheerschers mee. De *Sin Po* ging er fel tegen te keer, de *Siang Po* verdedigde de vereeniging én wordt nu ook door de P. I.-lieden aangevallen. In de *Persatoean Indonesia* van 12 Sept. toch waarschuwt iemand tegen de vereen., die hij kwalificeert als een vereeniging van „gelen met een V. C.-ziel", „een groep vreemdelingen die het bestaan durft belemmeringen in den weg te leggen aan de naar bestaansverbetering strevende Indonesische volksbeweging", „een groep die niet uitgezogen wordt door den overheerscher, doch aan diens zijde staat; die vaak blijken heeft gegeven van meer overheerscher te zijn dan de overheerscher zelf", enz.

Al de uitlatingen en critieken der volksleiders en hun aanhangers in de diverse partij-organen, die evenzooveel geschillen aanwijzen, worden in de pers niet over het hoofd gezien. Zij is in beginsel steeds voor eenheid, maar moet de toenemende tweedracht en verwijdering constateeren. Zoo verklaarde Saeroen, de hoofdredacteur der *Siang Po*, 5 Sept., dat zelfs de gelijkheid van basis, Indonesisch nationalisme, niet voorkomt, dat de vereenigingen elkaar te lijf gaan, zelfs om onbeteekenende kwesties.

Het is geen wonder dat in deze omstandigheden de journalisten van de eenheidsfederatie, de P. P. P. K. I., weinig heil verwachten. Deze is ter sprake gekomen in de commentaren op Soekarno's toetreden tot de P. I., omdat hij belast is met het ontwerpen van de nieuwe statuten. In de *Pertja Selatan* van 30 Aug. wordt geconstateerd dat zulk een federatie thans een onmogelijkheid is en het volk wat anders wil, n.l. een vereeniging die zijn lot verbetert. Het heeft geen verlangens om langs coöperatieven weg geld te sparen, maar om een beter lot te krijgen en als het er op aankomt, werkt de eene vereeniging heel anders dan de andere.

Vrouwenbladen en de vrouwenbeweging.

Bij tal van algemeene bladen en periodieken valt grooter aandacht voor en betere verzorging van de vrouwenrubrdiek te constateeren. Dit zal wel onmiddellijk verband houden met de toenemende belangstelling der vrouw in vraagstukken van den dag.

Leggen sommige schrijvers en schrijfsters den nadruk op verheffing van het geestelijk peil der vrouw in het belang van huisgezin en maatschappij, alsmede op betere verdeeling van rechten en plichten tusschen de echtgenooten *(Sesoeloeh Oemoem* van 24 Aug.), anderen achten het voor alles van groot belang dat de vrouwen zich ook politiek organiseeren *(Isteri* Juli).

Laatstgenoemd blad bevat ook een opwekking om niet alleen in de drukke steden, maar ook in afgelegen desa's en kampongs vrouwenvereenigingen op te richten t. b. v. de onontwikkelde vrouwen daar. Van de wenschelijkheid van deelname aan de politiek is ook de *Pewarta Deli* overtuigd. Het blad (30 Aug.) spreekt dan ook zijn teleurstelling uit over de verklaring van een kort te voren opgerichte fusie van verschillende vrouwenvereenigingen, dat zij niet aan politiek zal doen. Naast deze verklaring wordt het tegenovergestelde besluit van de agressieve „Isteri Sedar" geplaatst. In de vrouwenrubriek van de *Sinar Deli* van 10 Sept. wordt de vroouwenbeweging ter Westkust van Sumatra ten voorbeeld gesteld aan die ter Oostkust: ginds is levendige deelname van de vrouwen aan de Islamactie, aan onderwijs en nuttigen vrouwelijken arbeid, ter Oostkust niets daarvan; zonder dat de vrouw iets heeft geleerd doet ze de Westerlingen na. Schrijver stemt er mee in dat de vrouwenbeweging op den Islam blijft gebaseerd.

In verband met de vrouwenbeweging mag nog genoemd worden een artikeltje in *Aksi* van 1 Sept., waarin gewezen werd op een aankondiging van het „Oranje Park" te Bandoeng over een te houden wedstrijd in den mooisten gang en de mooiste beenen voor Inheemsche vrouwen! Het blad protesteert tegen dergelijke wedstrijden als zijnde in strijd met de Oostersche fatsoens- en zedelijkheidsvormen en beschamend voor de landskinderen. Er schijnt van meerdere kanten tegen geprotesteerd te zijn, want *Sipatahoenan* van 5 Sept. bevat een schrijven van den beheerder van het „Oranje Park" waarin hij bekend maakte dat hij den wedstrijd niet zal doen plaats vinden. Hij erkent de juistheid van de bezwaren in Inh. kringen en biedt zijn verontschuldigingen aan.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwtijdschrift voor Ned.-Indië

No. 16 van 15 Oct.: Vanille-Peper. (In verband met de verhoogde belangstelling voor vanille en peper, zullen een reeks artikelen over deze onderwerpen, beknopt en volledig worden opgenomen. Zij zullen worden overgedrukt in boekvorm.) — Karite boter (van Butyrospermum Parkii. Zij vindt toepassing in cosmotiekfabricage en de beste lippenstiften). — Nadere gegevens over Perubalsem. (Het artikel in het vorige nummer had veel belangstelling. De tapmethode van prof. Stahel te Paramaribo, verricht door Van Italie, doen 't beste ervan hopen). — Nieuwe toepassingen voor rubber, door L. C. R. (De firma Dunlop is erin geslaagd een sponsachtige rubber te vervaardigen, welke voor zittingen wordt gebruikt van auto's, theaterstoelen, enz. Zij heeten: „Dunloppillo"-zittingen). — Het stopzetten van den tap op rubberondernemingen. (Eind Augustus op 560 ondernemingen met een oppervlakte van 121.568 h.a.) — Kalktoestand van den bodem en kwaliteit van tabak in juvenielen Merapi aschgrond, door dr. H. A. Middelburg. (Mededeeling no. 75 van het Proefstation voor Vorstenlandsche Tabak).

Avondpost — Onze Overzeesche Gewesten

11 Nov.: Indië en de Volksvertegenwoordiging. (Meer kennis van Indië dringend noodig. Naar aanleiding van den onverkwikkelijken strijd in een onze politieke partijen en de vraag wie hij behoort te zijn die in de Kamer als Indische specialiteit moet zitting nemen, meent de Redactie dat de vraag dient te luiden niet wie, maar wat hij behoort te wezen.

Naar onze meening is er maar één middel, dat in deze verbetering kan brengen en dat moet door de partijen zelve worden toegepast.

Die partijen zullen moeten inzien, hoezeer het Nederlandsche belang samengekoppeld is met het Indische en het behoud en de bloei van Nederlandsch-Indië voor Nederland een levensfactor is.

Wanneer zij dat inderdaad inzien, zullen zij, en in de eerste plaats de personen, die in de partijen te zeggen hebben, moeten zorgen, dat op de candidatenlijsten enkele namen voorkomen van personen, die kenners van Indië zijn; op zoodanige plaatsen pareerende, dat zij worden gekozen.

Eén zulk een candidaat is wel een uiterst minimum. En toch, de praktijk leert het, kost het dikwijls heel wat moeite, er één gekozen te krijgen.

Hij, die meende zijn candidatuur ter beschikking te moeten stellen om plaats te maken voor een Indischen candidaat, heeft daardoor blijk gegeven van juist inzicht in het groote belang, dat Nederland bij Indië heeft en door zijn afstand doen aan hen, die dat belang uit het oog verloren, inderdaad een lesje gegeven).

Handelsberichten

In het niet-ambtelijk gedeelte: De Nederlandsche Mercuur van 3 Nov., no. 1338: Het aandeel van Cuba in de suikervoorziening der Vereenigde Staten, door J. L. Colder. (Resumeerend kan dus worden yastgesteld, dat de kans op verdere aanzienlijke vergrooting der Amerikaansche suikeroogsten, zoowel van de Vereenigde Staten zelf als van de insulaire gebieden (met uitzondering wellicht van Puerto Rico), voor den eersten tijd niet groot is. En, aangezien met reden mag worden verondersteld, dat de consumptie aan de overzijde van den Oceaan, die sedert 1925 nagenoeg stationair is gebleven, eerlang eindelijk weer eens zal gaan toenemen, zal Cuba, indien het den strijd nog korten tijd kan volhouden en zoo verstandig is zijn oogsten ook verder binnen redelijke grenzen te houden, zijn positie op de Amerikaansche markt kunnen handhaven, wellicht zelfs in de nabije toekomst kunnen versterken. hetgeen voor de suikermarkt een zegen zou beteekenen.)

No 1339 van 10 Nov.: In de Bocht van Guinee, door J. H. van Linden van den Heuvel. (Na een geschiedkundig overzicht van deze eertijds Nederl. bezitting sedert 1637 en den afstand in 1872, haalt schrijver art 5. 2de lid aan, waaruit blijkt, dat „Ned. onderdanen, Ned. schepen en goederen, door Ned. schepen in- en uitgevoerd (zullen) ter *kuste van Guinea* (on the Coast of Guinea) op gelijken voet behandeld worden met Britsche onderdanen, schepen en goederen, enz." Nu na 60 jaren de handelsvrijheid aan banden wordt gelegd, werd dit jaar de Ned. exporteur eensklaps gesteld voor het feit, dat de Eng. kolonie Sierra Leone een nieuw tarief van invoerrechten invoerde, waarbij aan goederen van Britschen oorsprong een preferentie gegeven werd. Van protesten van Ned. zijde nam de fiscus geen notitie. De schrijver twijfelt niet of de Ned. Regeering zal tegen deze onjuiste uitlegging van het tractaat van 1871 opkomen; er is toch nergens sprake van de Goudkust maar van Britsche Gouvernement ter Kuste van Guinea. Een der partijen was niet bevoegd eigendunkelijk de in 1871 toegekende preferentie te wijzigen. Het is niet aan te nemen, zegt de schrijver, dat de Britsche regeering dit niet zal willen inzien, al kost het misschien zelfoverwinning. Wij zijn daarvan nog niet zoo zeker en niet erg gerust op. En of de Ned. regeering erg diligent zal zijn, wel, de onverkwikkelijke grenskwestie van Suriname, die eigenlijk geen kwestie is, heeft ons in dit opzicht niet verwend.

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 20 van 16 October: Toprot en rotstelen bij Deli-tabak, door dr. S. C. J. Jochems (vervolg). — De zeefvaten-ziekte (de ontbrekende schakel door Stahel—Bunzli ontdekt?) — Het onderling verband tusschen Ziekteaantasting, Vatbaarheid, Plantenvoeding, Winterhardheid en Transpiratie. — Opleidingsbedrijf Pantjasan, door J. Reynvaan Jr. — Ontkieming van groentezaad op afgedekte bedden, door A. Mac Neill. — Resultaten Boschtapproeven uit den Oosthoek, door Jules Bosch. — Feiten en Mogelijkheden der Suikerindustrie. (Productie en Houtsuiker; De ontwikkeling der suikerindustrie). Ontbitterde Sojaboonen. (Na eenige kunstbewerkingen is het product „edel soja" verkregen dat als eiwit- en vetrijk plantaardig voedsel aangeprezen wordt.)

De Indische Post

No. 42 van 15 October: De Nieuwe salarisregering, daar F. (Het is niet te ontkennen, dat de gepensionneerden in dezen tijd crisiswinst maken. De vraag is nu of deze toestand mag worden gehandhaafd, nu het intact blijven der pensioenen in feite zou gaan ten koste van de salarissen van de nog in dienst zijnde ambtenaren. Ook hier dwingt de nood der schatkist tot maatregelen, die in normale omstandigheden uitgesloten moeten zijn. Echter dient men er zorg voor te dragen, dat het bedrag in geld dat de gepensionneerden in handen krijgt, de waarde behoudt, die het pensioen vóór de crisis had; in zooverre komt dan de Regeering haar toezeggingen aan de gepensionneerden na. Een korting op de pensioenen zal echter eveneens een tijdelijk karakter moeten dragen en naar mate de waarde van het geld daalt zullen de pensioenen weer omhoog moeten gaan. Als noodmaatregel is die verlaging ook daarom te verdedigen, omdat tegenover de 2 pct. van zijn salaris, die de ambtenaar voor zijn pensioen heeft gestort, 15 pct. staan, die door het land werden bijgepast. Ditzelfde geldt niet voor de weduwen- en weezenpensioenen. Deze zijn geheel door den ambtenaar zelf bekostigd en moeten dus onaantastbaar zijn en blijven.)

De Indische Verlofganger

No. 15 van 11 November: Arthur van Schendel vervolgt zijn schetsen over zeevaarders. Thans is aan de beurt Magellaan. — Indisch leven in de

Residentie, door Melis Stoke. XI. (Telefonie met Indië).

Koloniale Studiën

Augustus, nr. 4: De natuurlijke grondslagen van een Indisch bezoldigingsstelsel, door dr. J. B. Brugman. (De wet van vraag en aanbod werkt bij de overheid in veel geringere mate dan in het particuliere bedrijfsleven, waardoor te hooge overheidsbezoldigingen niet spoedig door de werking der maatschappelijke krachten worden genivelleerd. De bezoldiging der importkrachten behoort niet afhankelijk te zijn van het Indische, doch van het Nederlandsche salarispeil, omgerekend op Indische basis van kosten van levensonderhoud. Indisch salarispeil is niet hetzelfde als Inlandsch peil, nog minder hetzelfde als koeliepeil. Er is een sterke samenhang tusschen de bezoldiging der Indische- en die der importkrachten. Invoering van een algemeen Indisch salarispeil beteekent geenszins, dat de groep der Indo-Europeanen de kampong wordt ingedreven. De voornaamste fout, waaraan de vigeerende bezoldigingsregeling mank gaat, is de overschatting van de waarde der kennis van de Nederlandsche taal. Periodieke herziening der salarisregeling is gewenscht, mits voorzichtig gehanteerd en met vermijding van een automatische aanpassing aan de kosten van levensonderhoud). — Leger en Politie en Bestuur, door D. H. Meyer. (Aan de hand van uitspraken van buitenlandsche deskundigen op criminalistisch gebied betoogt de schrijver de mindere geschiktheid van het leger voor politiediensten in 't bijzonder in verband met het verschil in opleiding tusschen leger en politie.

Het beproefde koloniaal beginsel — waarschuwt schrijver — dat men in een gepacificeerde streek het leger terugtrekt en bestuur en politie laat zorgen voor het ontstaan van de normale gezagsverhouding tusschen volk en regeering, verlate men niet. Een moderne staat welke zorg draagt voor de handhaving van de binnenlandsche orde en rust, buitenlandsche mogendheden geen nadeel berokkent, doch overigens militair zwak is toegerust, behoudt zijn onafhankelijkheid dank zij de moreele waarde van het bestuur, welke internationaal openlijk wordt erkend. Daarop dient in het landsbelang altijd de nadruk te vallen). — Indische autonomie, door mr. H. I. van Werkum. (Verwezen wordt naar het proefschrift van dr. A. J. W. Bruckel op 17 Dec. 1930: Indische Bestuurshervorming). — De Rechten van den Volksraad tot verkrijging van inlichtingen, door mr. dr. F. J. W. H. Sandbergen. (Slotsom: het recht van enquête, zooals de Staten Generaal dit kent, is terecht niet aan den Volksraad verleend; de regeering onthoude zich echter om bij eventueelen nieuwen aandrang om daartoe te geraken, dit streven te bestrijden met de in dit artikel behandelde onjuiste staatsrechterlijke stelling, omdat deze haar betoog slechts kan verzwakken).

Landbouw en Veeteelt

No. 7 van 15 Oct.: De Notemuskaat. (Wij lezen hierin dat het eerste Europeesche schip dat in 1511 Banda aandeed, afkomstig van Portugal, daar reeds een belangrijke cultuur en handel in muskaatnoten vond In de 18de eeuw werden jonge planten gebracht naar Mauritius, Madagascar, Zanzibar, Brazilië, Cayenne, Suriname, St. Vincent, Trinidad, Jamaica, Guadeloupe, Ceylon, Penang, Calcutta, Singapore, Java en Sumatra). — Onderzoek naar de voederwaarde van ampas cassave (manihot Utilissima) in vergelijking met zemelen van rijst (Oryza Sativa) en met zemelen van groene boonen (Phaseolus Radiatus). — Katjang Idjo, door dr. J. Merkens. I.

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan"

Nr. 19 van 15 October: Het verbruik en de productie van rubber. — De verschepingen uit de productielanden. — De wereldconsumptie.

Onze Aarde

November: Oerwoud herinneringen, door Eugénie Köhler (in deze fraai verluchte schets eindigt de schrijfster met deze woorden: de voortrekkers met oud-Hollandschen ondernemingsgeest, die het eerst in de wildernis van Deli zijn doorgedrongen, zijn de grondleggers geweest van het grootsche werk waaraan die volgende generaties voortbouwen).

Onze Stem

van 14 Oct. no. 42: De in bewerking zijnde Salarisregeling. De gedragslijn welke het Hoofdbestuur aanneemt is:

(1. Het is ongewenscht om in dezen tijd van scherpe inzinking van het economische leven salarisverslechteringen en daarmede verband houdende wijzigingen van het Indische Burgerlijk Pensioenreglement te forceeren. Het zal bij de reeds zwaar getroffen ambtenaren groote verbittering wekken en, bij eenige opleving van handel en industrie h. t. l. de landsdiensten in ernstige mate ontwrichten.

2. Indien alle andere bronnen van inkomsten zijn opgedroogd, zoodat uitsluitend nog overblijft de onafwijsbare noodzakelijkheid om op den post salarissen van 's lands personeel nog meer te bezuinigen, dan zullen alleen tijdelijke evenredige kortingen over de geheele linie, van hoog tot laag toegepast, noodgedwongen dienen te worden aanvaard.

3. Wanneer, onafhankelijk van dezen crisistijd, de noodzakelijkheid kan worden aangetoond, om de salarissen der ambtenaren te herzien, dan zal voor de uitwerking van deugdelijk geformuleerde voorstellen een commissie dienen te worden ingesteld van overeenkomstige samenstelling als die van de salariscommissie-Damme, die alle — ook en niet in de laatste plaats de politieke — aspecten der herziening in beschouwing zal kunnen nemen, en ruimschoots den tijd moet krijgen voor het vormen van een bezonken oordeel.

4. Het verschil in waardeering van arbeidskrachten hoofdzakelijk gerecruteerd uit importkrachten en die uit hier te lande geboren en-of dienst genoemen Europeanen dient te vervallen, zoodra de noodzakelijkheid van een „lokpremie" ophoudt te bestaan).

Orgaan v. d. Ned.-Ind. Officiersvereeniging

No. 9 van Sept.: Het nummer opent met een portret van P. L. de Gaay Fortman, Lt. Kol. der genie b.d. burg. van Dordt, eerste voorzitter van het Hoofdbestuur en Voorzitter van de Vertegenwoordiging in Nederland 1921—1931. — Uit den Pioniertijd. De vestiging van het Ned. Bestuur in Z. Nias, door A. Kruisheer. III. — Formosa, door W. J. Lucardie (in dit uitvoerig artikel lezen wij, dat de Hollandsche periode was van 1624—1662, dat de Hollanders Fort Zeelandia in 1630 bouwden, welk feit in 1930 werd herdacht met feestelijkheden ter herinnering aan het begin van een nieuw beschavingstijdperk. Behalve in de pers werd ook in lezingen openlijk hulde gebracht aan den cultureelen arbeid door de Hollanders op Formosa verricht).

De Planter

17 Sept. no. 516: Wat te verwachten was. (Op den 2en October l.l. hebben de assistenten bij de R. C. M. A. onder leiding van ons bestuur, te Tebing Tinggi vergaderd ter bespreking van den toestand waarin zij verkeerden doordat er van de directie nog niets was vernomen omtrent de van de personeelszijde ingebrachte bezwaren tegen de al te rigoreuze positieverslechteringen welke in Juli l.l. van directiewege werden aangekondigd als per 16 October in werking te zullen treden.

Evenwel, als een geweldigen donderslag bij helderen hemel, kwamen onverwachts in Juli van dit jaar andermaal wijzigingen in de arbeidsvoorwaarden af en ditmaal van zulk een voor de „standing" der maatschappij schadelijken omvang, dat men het vertrouwen in de redelijkheidsopvattingen der directie geheel en al kwijt raakte.

Spontaan heeft het personeel — het kwam vrijwel van alle groepen tegelijkertijd — het Bondsbestuur toen het beleggen van een vergadering voorgesteld, welke bijeenkomst den 2en l.l. te Tebing Tinggi heeft plaats gevonden.

Momenteel is nog niet bekend, hoe de directie zal reageeren op het verzoek van het personeel tot redelijk overleg. Gehoopt wordt op bescheid terzake vóór dan 23sten wijl op dezen datum de R. C. M. A.-assistenten wederom in vergadering bijeen zullen komen om zich terzake verder onderling te beraden.)

De Rijkseenheid

van 16 Nov. no. 7: De Gouverneur van Suriname met verlof in Nederland (de verschillende beschouwingen van gouverneur Rutgers door het Ned. Correspondentie-Bureau gepubliceerd, worden een voor een behandeld en waar noodig, aan critiek onderworpen). — Waardeering voor Koloniaal Beheer, door dr. R. Broersma. (De waardeering van Fransche en Duitsche stemmen manen tot voorzichtigheid en paraat blijven tot verdediging, meent de schrijver. Hij wijst op Borneo, de Molukken en Nieuw Guinea Onze regeeringen zijn vrijzinnig geweest in het toelaten van vreemd kapitaal en zij mogen het blijven, maar het is diepe miskenning van het groote Hollandsch beheer en Hollandsche ondernemingsgeest in Indië hebben tot stand gebracht, zoo men zegt, dat het gebied te groot is voor de leiding van ens volk.)

De Stuw

No. 19 van 1 Oct.: De zinkende kurk, door v. M. (waarmede de suikerindustrie is bedoeld). — Bali en de zending, door F. D. K. B. (voorloopig antwoord aan dr. H. Kraemer).

No. 20 van 16 Oct.: De hoofdlijnen eener koloniale politiek, door Logemann (een bespreking van dr. Colijns artikel: „Hoofdlijnen onzer koloniale Politiek" in het Orgaan van de Dr. Abraham Kuyper stichting). — Nog eens Bali en de Zending, door H. Kraemer. — Aanteekeningen over Indianisatie. III.

De Tropische Natuur

October: Het voorkomen van eenige diersoorten in het landschap Koetai, door H. Witkamp. — Merenonderzoek in Nederlandsch-Indië, door F. Ruttner (vervolg). — Biologische e.a. aanteekeningen inzake Pareba Vesta Fabr. (Acraeidi), door dr. S. Leefmans (een dagvlindersoort). — Fossiele blad — afdrukken van den G. Papandajan, door C. G. G. J. van Steenis. — Verspreiding van de vruchtjes van Myriactis javanica DC door een libel en Gynura crepidioides Bth, beide door Van Steenis. — De zwijndas, door H. C. Delsman.

BOEKENSCHOUW.

De Geologie van Ned.-Indië, door prof. dr. L. M. R. Rutten. Van Stockum en Zoon, Den Haag.

The Pacific Islands Year Book 1932, samengesteld door R. W. Robinson en R. S. Keesing. Uitg. Pacific Publications Ltd. Sydney. (Waarin een vleiend oordeel over Ned.-Indië).

P. A. May Bulletin uitgegeven door 't Huldigingscomité P. A. May, Paramaribo 7 Sept. 1932.

Bulletin uitgegeven door de vereeniging van Gouvernements-Bureau-Ambtenaren in Suriname. No. 1. October.

Coolie The Story of labour and capital in India, door D. Chaman Lall, Vol I en II. by de Oriental Publ. House Lahore.

Suriname

In zijn artikel *„Surinaamsche perspectieven"* in het *„Algemeen Handelsblad"* van 12 November schrijft de West-Indische medewerker van het blad, naar aanleiding van de Surinaamsche begrooting voor 1933:

„Genoemd wordt de oprichting van een maatschappij welke zich de cultuur van ananas en den uitvoer van deze vruchten in geconserveerden staat ten doel stelt. De ananas groeit op de lichtere Surinaamsche gronden uitstekend en geeft daar een product van prima qualiteit, en men mag dan ook aannemen, dat er in de cultuur en bereiding van deze vrucht voor bepaalde streken van Suriname toekomst zit. In het aangrenzende Demerare, waar bodem- en andere cultuuromstandigheden vrijwel gelijk zijn aan die in Suriname, bestaat reeds een soortgelijke onderneming „The British Guiana Fruit and Canning Company". Omtrent die onderneming wordt vermeld, dat zij op haar land te Amsterdam, 56 mijl van de monding van de Demerararivier, in cultuur heeft 27 akkers met de „Smooth Cayenne", de variëteit, die zich het best leent tot verwerking in blikken en dat ze voorts bezig is een fabriek te bouwen, waarin machinerieën worden geplaatst ter waarde van nagenoeg *f* 50.000. Men ziet het, in Demerara is men reeds met de uitvoering begonnen en men zal goed doen voor Suriname spoedig het voorbeeld te volgen."

In zijn tweede artikel in het nummer van 15 November zegt de schrijver:

„In het begrootingsontwerp wordt ook aandacht gevraagd voor de proeven welke dit jaar van gouvernementswege worden genomen met verscheping naar Nederland van zorgvuldig geplukte en verpakte sinaasappelen, ten einde ter zake betrouwbare gegevens te verkrijgen. Wat hiermede bedoeld wordt is niet recht duidelijk. Deze mogelijkheid tot verscheping was reeds vroeger vastgesteld. Vermoedelijk is de bedoeling nog eens na te gaan of nu onder andere omstandigheden dan voorheen, doordat meer exporteerende landen in de markt zijn gekomen, de afzet tegen behoorlijk winstgevenden prijs nog verzekerd is. Intusschen zijn eenige zendingen aangekomen, die, naar het schijnt, een nogal gunstig onthaal hebben gevonden. Maar toch is hier voorzichtigheid geboden, want men beschikt in Suriname nog niet over een éénvormig product van prima qualiteit. De sinaasappelencultuur moet nog van onderaf worden opgebouwd en daaraan moet het gouvernement in de allereerste plaats zijn

krachten wijden. Als de goede vruchten er zijn, zal de handel er ongetwijfeld aan willen en dan zullen er gewis bevredigende verkoopresultaten worden verkregen. De thans plaats gehad hebbende zendingen toonen slechts aan, dat Suriname een land is waar een goede sinaasappel kan geproduceerd worden en waar een met groote zorg geleide cultuur haar product onder gunstige voorwaarden op de Nederlandsche markt zal kunnen plaatsen."

Bij de bespreking van de bacovencultuur zegt de schrijver:

„Meer belang zou het dan ook hebben als er een of meer deskundigen naar Brazilië werden gezonden ten einde daar een studie te maken van de teelt en den uitvoer van bacoven. Dit klemt te meer omdat in een belangrijk deel van Brazilië bodem- en andere cultuuromstandigheden veel overeenkomst hebben met die in Suriname. De gelegenheid zou dan tevens benut kunnen worden om na te gaan hoe Brazilië erin geslaagd is in zulk een korten tijd de teelt en den uitvoer van sinaasappelen zoo belangrijk uit te breiden. In 1926 voerde Brazilië nog geen sinaasappelen uit naar Groot-Brittannië, terwijl in 1931 die uitvoer al niet minder was dan 1.119.000 cwts. Ook in Nederland werden de laatste jaren sinaasappelen uit Brazilië ingevoerd, in 1931 ten bedrage van ruim 1.140.000 kg. Wij gelooven zeker, dat Suriname met eenige krachtsinspanning hetzelfde kan bereiken als Brazilië op het gebied van de vorengenoemde vruchtencultures."

⁂

In een brief van den particulieren correspondent te Paramaribo van de N. R. Ct. in het nummer van 9 November lezen wij:

„De commissie-Welter heeft voorgesteld een kleine commissie te benoemen om den Gouverneur hier van advies te dienen voor de toepassing van bezuinigingen; laatstgenoemde heeft er blijkbaar de voorkeur aan gegeven zelf naar Den Haag te gaan en daar de zaak te bespreken; een standpunt, hetwelk door de Koloniale Staten geheel gedeeld wordt, welke op grond van vroegere ervaring weinig heil zien in de uitzending van commissiën die hier maar even vertoeven en dan reeds een meening geven.

Het tweede gedeelte van het rapport over de Surinaamsche bezuiniging betreft een vermindering op de militaire uitgaven, welke nu ongeveer 1 millioen bedragen met 3 ton; het daarvoor aangegeven middel, de samensmelting van het bestaand politiecorps (280 man) met de militaire bezetting (170 man) tot een militair politiecorps, bestaande uit in Nederland aan te werven en op te leiden personeel, dat met een 6-jarig dienstverband zal uitkomen, om daarna weer terug te keeren en in Nederland weer opneming te zoeken, zal naar het oordeel van bevoegden alles behalve een bezuiniging teweeg brengen, afgescheiden nog van andere bezwaren."

⁂

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende het IIde hoofdstuk van de Rijksbegrooting voor 1933 gaven verscheidene leden uitdrukking aan hun leedwezen dat het blijkbaar niet mogelijk is geweest, de overeenkomst van Ouchy vóór of althans tegelijk met het wetsontwerp tot tijdelijke heffing van opcenten op de invoerrechten ter goedkeuring bij de Kamer in te dienen. De practische beteekenis toch van artikel 2 van het genoemde ontwerp hangt goeddeels af van den spoed, waarmede het verdrag zal worden in werking gebracht. Ook behoort bij dat ontwerp de vraag onder het oog te worden gezien, of het de bedoeling is, het verdrag ook voor de overzeesche gewesten te doen gelden. Mocht zulks niet het geval zijn, dan is te vreezen dat Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao ten opzichte der Nederlandsche invoerrechten bij België en Luxemburg zullen komen achter te staan.

⁂

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende hoofdstuk XI (Koloniën) van de Staatsbegrooting voor 1933 stelden sommige leden de vraag of de herziene regeeringsreglementen van Suriname en Curaçao eerlang aan de goedkeuring der Kamer zullen worden onderworpen.

Verscheidene leden zouden gaarne worden ingelicht omtrent het oordeel der regeering in zake de voorstellen van de commisie-Welter met betrekking tot de uitgaven ten behoeve van de gebiedsdeelen in West-Indië.

Eenige leden vestigden er de aandacht op, dat de gouverneur van Suriname thans reeds voor de tweede maal met verlof hier te lande is. De vraag werd gesteld, welke redenen van staatbelang tot dit tweede verlof hebben genoopt.

Verscheidene leden achtten het gewenscht, dat voor de oud-gepensionneerde militairen een steunregeling in het leven wordt geroepen overeenkomstig die, welke bij de z.g. Stichtingswet voor de Nederlandsch oud-gepensionneerden tot stand is gebracht.

⁂

Aan de N. R. Ct. van 12 November, Av. bl. D. ontleenen wij het volgende:

Ofschoon het uitvoerend comité voor de viering van het vierde eeuwfeest van de geboorte van prins Willem I van Oranje, in verband met de tijdsomstandigheden, geen beroep heeft gedaan op de vrijgevigheid van het Nederlandsche volk, is de belangstelling in deze herdenking toch zóó groot gebleken, dat de spontaan ingekomen giften uit Nederland, Oost- en West-Indië en van enkele landgenooten in het buitenland, het comité in staat stellen een groot gedeelte van zijn programma uit te voeren, zij het op veel bescheidener schaal dan oorspronkelijk in het voornemen lag en zonder eenig feestbetoon.

Verder zal het comité in staat zijn een plaat in kleurendruk (het portret van den prins naar de schilderij van Key, dat zich in het Mauritshuis bevindt) het licht te doen zien, waarvan vier à vijfhonderdduizend exemplaren onder de schooljeugd, ook in Oost- en West-Indië, zullen worden verspreid.

⁂

Volgens een te Parijs ontvangen telegram uit St. Martin zijn gedurende de laatste weken meer dan vijftien gevangenen er in geslaagd uit de Fransche

strafkolonie Cayenne te ontvluchten. Zij zijn allen in de bosschen van Cayenne ontkomen, vanwaar zij trachten Nederlandsch grondgebied te bereiken.

Onder de gevluchten bevinden zich eenige moordenaars, die door Fransche rechtbanken ter dood zijn veroordeeld, doch wier straffen in levenslangen dwangarbeid veranderd werden.

Hoe komt zoo'n bericht uit St. Martin?

⁂

Het zal niet velen onzer lezers bekend zijn dat de op verzoek van de Valera ontslagen gouverneur van den Ierschen Vrijstaat, James Mc Neill, vele jaren geleden eenigen tijd in Suriname heeft doorgebracht met een zending van Britsch-Indië aangaande den toestand der Britsch-Indische immigranten.

Curaçao

Van den verzorger dezer rubriek ontvingen wij deze week geen bijdrage.

Uit den Verren Vreemde

Ontwapening.

Zwitserland mag er prat op gaan een democratische regeeringsinstelling te hebben, waaraan eigenlijk niets meer te democratiseeren valt. Niet alleen algemeen kiesrecht, maar ook volksreferendum, en dit niet alleen ter beslissing over hoogst gewichtige vraagstukken, maar zelfs over verschillende kwesties, die in andere landen de publieke opinie ternauwernood beroeren. En de bondstaat bestaat uit onderdeelen, die elk op zich zelf weer even democratisch zijn en hun eigen president kiezen.

Ten gevolge van een referendum is de politie in de vredestad Genève enkele jaren geleden ontwapend. De politie behoeft geen pijn te doen, zij kan met een gummi-stok haar overmacht tegenover stoute bengels en brutale kerels voldoende laten gelden. Voorbeeld van wijsheid in de stad waar de Volkenbond voor het „vrede zij U lieden" pleit!

Daar is nu echter in de straten gevochten, daar zijn nu dooden en gewonden gevallen. Dit wordt in eerste oorzaak geweten aan het onvoldoende gewapend zijn van de politie. Dat de extreme socialisten en de communisten het gewaagd hebben handelend tegen de politie op te treden, vindt zijn reden hierin dat zij wisten sterker te zijn dan deze, zij konden de massa opruien in de overtuiging harer overmacht. De teruggedreven politie moest de hulp van de troepen inroepen. Deze hadden geen gemakkelijke taak tegenover de zich reeds overwinnaars wanende belhamels. Met moeite zijn rust en veiligheid weer hersteld, ten koste van vele slachtoffers.

Het gebouw waarin de ontwapeningscommissie van den V. B. bijeenkwam, moest met mitrailleurs beschermd worden! Een waarschuwing voor die commissie om niet tè ver te gaan, om niet tè gemakkelijk te gelooven wat zij hoopt, om niet het theoretisch gewenschte en het practisch daadwerkelijke te verwarren.

Waarschuwing, die dan niet te onpas is gekomen in de dagen, waarin het nieuwe Fransche plan voor een internationale wapenvermindering de V. B.-commissie bereikt heeft.

Het plan Herriot-Boncour kennen wij nog alleen door hetgeen de bladen ervan en erover gepubliceerd hebben. De tijd om er zich een oordeel over te vormen is nog niet gekomen. Naast de beteekenis, die het heeft zooals het door de Fransche staatslieden is ingediend, kan het ook een beteekenis krijgen als grondslag van beraadslaging, waaruit ten slotte iets goeds kan groeien, al zal dit dan afwijken van het oorspronkelijk opgestelde. Hierbij denkt men al dadelijk aan een combinatie met het Amerikaansche plan van Hoover en aan het Engelsche te Genève verdedigd door Sir John Simon. Maar juist in de omstandigheid dat alles zich nog moet zetten, voegen en aanpassen, ligt een reden opgesloten om bedenkingen en vragen, die zich aanmelden, uit te spreken.

Volgens het Fransche ontwerp mogen de plannen, welke voor overweging in aanmerking zullen komen, in geen geval een uitbreiding bevatten van de bestaande bewapening, in welk land ook. Een goed beginsel zeker, al vraagt dit nog geen vermindering. Het Engelsche plan huldigt dit beginsel niet, waar 't voor Duitschland recht op een sterkere weermacht bepleit.

Bij de uitwerking van dit beginsel, wordt, in 't Fransche voorstel, voor alle landen 't bezit van een, niet zwaar bewapend, *militie*-leger aangenomen. Zóó, dat de sterkte en bewapening meer aan een streven naar rustbewaren doen denken, dan aan een oorlogsbestemming.

Maar *daarnaast* zullen landen, die nu reeds een zware bewapening en een sterkere trooepenmacht hebben, deze wel mogen behouden en blijven onderhouden, doch eigenlijk niet als directe beveiliging van het land zelf, maar als macht ter beschikking van den Volkenbond.

Komt 't tot een conflict tusschen twee staten en heeft de V. B.-raad of de hiervoor aan te wijzen commissie bij meerderheid van stemmen (thans algemeene stemmen) uitgemaakt, hoe de oplossing moet zijn, en, indien het conflict verder wordt doorgezet, wie de oorlogsmisdadiger is, dan zullen strengere maatregelen voor economischen dwangmiddelen moeten worden toegepast dan het thans geldende art. 16 van het V. B.-verdrag aanwijst. Ten slotte kan zoo noodig de gewapende macht, die in de verschillende landen — boven het militieleger — beschikbaar is, als sterke arm van den V. B. aan de genomen beslissing kracht bijzetten.

Hebben wij zoo, zeer, zeer kort samengevat, de hoofdgedachte voldoende weergegeven?

Stellen wij dan dat een conflict uitbreekt tusschen Duitschland en Polen. Dit wordt scherp doorgevoerd. Ten slotte leidt de V.-B.bemoeienis ertoe, dat Polen als de vredebreker wordt aangewezen, bij meerderheid van stemmen. Tot de tegenstemmers behoort Frankrijk. Is er nu iemand — Herriot en Boncour zelf meegerekend —, die gelooft dat Frankrijk zijn, als V. B.-macht aangehouden, leger voor Duitschland tegen Polen zal doen oprukken? 't Voorbeeld berust slechts op een ondersteld geval, maar dergelijke gevallen zijn toch zeker niet ondenkbaar.

Een andere bedenking. Niet alleen Japan en China, Bolivia en Paraguay geven het voorbeeld van twee mogendheden, beiden lid van den V. B., die oorlog voeren, maling hebbende aan de V. B.-bemoeienis; terwijl de beraadslagingen der z.g.n. ontwapeningsconferentie gehouden worden, hebben zoo pas twee andere Zuid-Amerikaansche leden, Peru en Columbia, ook hun strijdkrachten tegen elkander in het veld gezonden. Dit zijn feiten, die men kan afkeuren en betreuren, maar die toch vragen om ermede als levende practijk rekening te houden.

Laat men de Fransche voorstellen aan deze werkelijkheid toetsen. Zullen de bezwaren, welke in het tegenwoordige bestaan voor het toepassen van economische sancties tegen Japan en voor het bemiddelend of dwingend optreden in Zuid-Amerika, minder worden, wanneer de nieuwe voorstellen mochten worden aangenomen? En spreken deze, voor zoover zij alleen betrekking hebben op het vasteland van Europa, hun onvermogen niet zelf uit, daar zij in ander opzicht — en terecht — de organisatie van den vrede tot een de geheele wereld aangaand en omvattend vraagstuk verklaren?

Wordt in het Fransche voorstel ook in voldoende mate rekening gehoouden met Rusland? Wij vonden dit niet vermeld. Hier zij het gebeurde bij de relletjes in Genève in herinnering, de politie was niet berekend op den uiterst-rooden toeleg. Zullen de militie-legers, als in het voorstel bedoeld, in den tegenwoordigen tijd voldoende bescherming bieden tegen den rooden toeleg?

Vredelievend Japan!

Het door het kabinet goedgekeurde ontwerp voor de begrooting 1933/1934 bedraagt niet minder dan 2.235.000.000 yen. De begrooting van het ministerie van oorlog is 662.000.000 yen groot, waaronder 472 millioen yen voor de vloot. De inkomsten voor 1933/1934 worden geraamd op 1330 millioen yen, zoodat het tekort op de begrooting niet minder dan 905 millioen yen bedraagt. Uitgaande van de meening, dat de in het land heerschende depressie het niet mogelijk maakt dit tekort door verhooging der belastingen te dekken, stelde de minister van financiën voor, schatkistbons uit te geven voor een bedrag van iets meer dan een milliard yen. Sedert den Russisch-Japanschen oorlog is de financieele toestand van Japan niet zoo slecht geweest als thans. In de zaken- en bankwereld is men ongerust over den invloed dien deze ongunstige toestand op de yen zal hebben.

De Japansche minister van Marine Okada heeft aan de pers verklaard, dat de regeering ondanks de economische crisis heeft besloten voort te gaan met de uitbreiding van de vloot. De politieke toestand in het Verre Oosten maakt een versterking van de positie van Japan in den Stillen Oceaan noodig.

Boekbespreking.

„De Hindu's", zijnde het eerste deel van de Indische cultuurgeschiedenis, uitgegeven bij J. B. Wolters te Groningen, Den Haag en Batavia.

Het voor mij liggende eerste deel van het leerboek van de Indische cultuurgeschiedenis, vervaardigd door dr. W. F. Stutterheim, hoofd van de Algemeene Middelbare School te Soerakarta en uitgegeven bij J. B. Wolters uitgeversmaatschappij N.V., tegen den prijs van f 1.75 ingenaaid, of f 2.10 gebonden, is de eersteling van het drietal boekjes. Behandelt dit de Hindu's in het algemeen, het tweede deeltje, dat ook reeds verschenen is, gaat over het Hinduïsme in den Archipel (zie Kol. Weekblad van 17 November 1932), terwijl het derde de Islam en zijn komst op den Archipel ter perse is. Het is een beetje ongewoon om te schrijven komst „op" den Archipel instede van „in", maar dat is een kwestie van smaak.

Alle deeltjes zijn bestemd voor de leerlingen van de hoogergenoemde school en wel voor die der afdeeling AI.

Na lezing van dit werkje kwam ik tot de slotsom, dat het voor een ieder, die wat weten wil van dat volk, dat tot den Arischen stam behoorde en uit Irân of Pamir zich een doortocht heeft gebaand naar de vlakte van Indus en Ganges en wier beroemde epi: Mahabharata en Ramayana door een ieder bij name gekend worden, welkom moet zijn.

Wie na de lezing meer wil weten van Indische cutuurgeschiedenis, sla op het bekende werk in drie deelen van Winternitz; wil hij een kijkje krijgen van monumenten van dat volk, dan neemt hij het werk van prof. dr. Vogel: De Buddhistische kunst in voor-Indië, ter hand.

Een kaartje, dat door zijn beknoptheid zoo duidelijk is, vormt een werkelijke aanvulling der gedachten bij het lezen.

De geschiedenis van Noord-Indië, evenals die van Zuid-Indië, beide gebiedsdeelen thans behoorende tot het Britsche Impirum, wordt overzichtelijk voorgelegd, terwijl fraaie afbeeldingen de verbeelding tegemoet komen; onvermijdelijk komen het kastenwezen en de weda's of de heilige boeken op de proppen en wordt herinnerd aan het aanwezen van Buddha. Hoe verschillende groot-machten achter elkaar vielen en invloed uitoefenden op cultuur en beschaving, is in enkele bladzijden duidelijk uiteengezet; de invloed van het Hellenisme wordt afgebeeld, wat in het hoogergenoemde boek van prof. dr. Vogel met tal van afbeeldingen bijv. nog nader te bekijken valt.

De geschiedenis van Zuid-Indië trekt aan ons oog voorbij, maar is lang niet zoo belangwekkend als die van het Noorden. Na even een blik in de maatschappij geworpen te hebben, komt het IIIe hoofdstuk met als opschrift de godsdienst, onze aandacht voor geruimen tijd vragen; dit is wel het belangrijkste gedeelte; de oude godsdienst, daarna het verloop met het Buddhisme als intermezzo, dat weer verdwijnt om te komen tot het hinduïsme, zooals wij dat heden ten dage nog kennen. Terloops wordt wat aandacht gewijd aan het Jaïnisme, een verschijningsvorm, zoo gelijkende op het Buddhisme, dat men een tijd lang het onderscheid niet wist.

Dat in hoofdstuk IV aan de beide heldendichten, die ik boven reeds citeerde, de volle aandacht gewijd is, valt niet te verwonderen, immers in het oud-Javaansch vinden wij beide weer terug en de helden van het Ramayana kent een ieder. Het dráma der Hindu's treft onze bijzondere aandacht, dramaturgen als Kalidasa kent men in onze wereld, omdat verschillende van zijn werken — sprookjesdrama's — vertaald zijn en opgevoerd; nog onlangs is zijn Urvaçi in het Nederlandsch vertaald (in het K.W. onlangs besproken) terwijl onze groot-meester prof. dr. Hendrik Kern, er ook vertaald heeft, o.m.: Çakuntalâ.

Van de pancatantra of de vijf boeken en de hitopadeça, heeft een ieder gehoord, de laatste is een jongere bewerking van de eerste; fabels zitten er genoeg in, die wij van Lafontaine en Aesopus kennen.

De beeldende kunst is het laatste hoofdstuk, dat het werkje behandelt en in 114 bladzijden is men het geheel door; een knap stukje werk; het is prettig geschreven en trekt aan door het zich niet verliezen in details, waardoor de aandacht van den hoofddraad zou worden afgeleid; op zijn sterkst echter vind ik voorshands Stutterheim in zijn IIe deeltje, daar is hij in zijn element; reeds jarenlang zijn toch in de bijdragen van het Koninklijk Instituut voor Taal en Land en Volkenkunde van N.-I., opstellen van zijn hand, die de materie hanteeren, aldaar te vinden.

Ongetwijfeld zal dit boekje en de twee andere deeltjes zijn weg wel vinden en voor velen een welkome litteratuur zijn; aanbevelingswaardig zijn zij in alle gevallen.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

De man, die vindt, dat hij in zijn hoedanigheid van kooper Keizertje moet spelen, maakt het zakenleven noodeloos onaangenaam. En met zijn bordpapieren kroon en houten scepter veroorzaakt hij nuttelooze kosten. Hij schrikt fatsoenlijke verkoopers af en moedigt zijn leveranciers aan om flesschentrekkers en galeiboeven als verkoopers in het zakenleven te introduceeren. (Maandblad „Succes").

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's Gravenhage.

Op Woensdag 30 November a.s. des avonds 8 uur, zal mevrouw Anna Klaasen optreden in haar zangvoordrachten, begeleid aan den vleugel door mevrouw Jeane Koning—Coeterier, in het Gebouw Excelsior, Zeestraat 57B alhier.

Leden en begunstigers van de afdeeling 's Gravenhage met één huisgenoot hebben vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschap- tevens contributiekaart 1932.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

* * *

Enkele persbeoordeelingen over het optreden van Anna Klaasen laten wij hier volgen:

„Het Vaderland" schreef o.a.:

„Binnen een paar minuten had Anna Klaasen contact met het publiek en.... hield het. Zij windt het publiek om haar vinger met een gezellige vrijmoedigheid, die men zich gaarne laat welgevallen. De stem is gaaf, melodieus en zuiver en wordt niet geforceerd, een stem, heusch beter dan menige „solistenstem" en in de „school" van haar dictie is voor heel wat zangeressen nog iets te leeren. Stembuiging, een enkel gebaar, of kleine actieteekening komen de gevoeligheid, de situatie steeds vaakteekenend verhoogen en verlevendigen. Het applaus was niet van de lucht."

De „Locomotief" te Semarang schreef:

„Bewonderenswaardig is de samenstelling van haar buitengewoon uitgebreid repertoire het vroolijke, grappige, diep ernstige en fel droevige genre wisselen elkaar op weloverwogen wijze af."

Het „Soerabajasch Handelsblad" schreef:

„Wij herinneren ons niet het publiek in den schouwburg zoo enthousiast te hebben gezien als dezen avond, toen het applaus aan het einde van de voorstelling in een ovatie overging en er op verzoek, twee-, driemaal opnieuw nog een levensliedje gezongen moest worden, nadat eigenlijk het doek reeds voor de laatste maal gevallen was. Dat buitengewone succes is zeker de wondermacht van een groot, gezond écht kunstenaarstalent, dat met één slag terecht de landziekerigheid geneest, waarmee het gestamel en gestumper van would-be-artisten en het dilettanterig gedoe van Viel-zu-Vielen in de kunst ons ten slotte aantast."

A. N. V.-lezing.

Uitnoodiging aan Bestuur en leden (begunstigers) der afdeeling 's-Gravenhage van de vereeniging „Oost en West" tot bijwoning van de door het Algemeen Nederlandsch Verbond te geven lezing van den heer *K. van der Veer* uit Amsterdam op Woensdag 7 December a.s. des avonds 8 uur in de zaal Excelsior, Zeestraat 57b, alhier, over: „Indië en het Nederlandsche Volk", waarbij gewezen zal worden op de beteekenis der economische samenwerking van Nederland en Indië. Het besprokene zal daarna door films worden toegelicht.

Leden en begunstigers, die van deze lezing gebruik wenschen te maken hebben met één huisgenoot vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschap- tevens contributiekaart 1932.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstr. 12. Tel. 554262.

Afdeeling Amersfoort.

Woensdag 16 November j.l. had de afdeeling Amersfoort het genoegen als gast te ontvangen dr. J. W. C. Hoffmann, den leider van den medischen dienst der Nieuw-Guinea-expeditie van 1926.

Nadat de voorzitter, prof. mr. G. J. Nolst Trenité, den spreker en de helaas niet zeer talrijk opgekomen leden op dezen eersten avond van het winterseizoen had welkom geheeten, ving dr. Hoffmann zijne lezing aan met eenige historische gegevens omtrent het ontstaan dezer expeditie, waarvan het initiatief was uitgegaan van den Amerikaanschen hoogleeraar Prof. Sterling, welk initiatief sterk was aangemoedigd en gesteund door den toenmaligen Gouverneur-Generaal, jhr. mr. A. C. D. de Graeff.

Onze Indische autoriteiten hebben deze expeditie grondig doen voorbereiden, daar de ervaring wel geleerd had welke maatregelen daarvoor moesten genomen worden met het oog op militaire bescherming, vervoer, geneeskundige hulp en voedselvoorziening. Niet alleen bleek het noodig aan de Amerikaansche onderzoekers, wier doel het was om meerdere gegevens te verzamelen omtrent het bestaan van de dwergpapoeas in het Nassaugebergte, dien steun te verleenen, maar ook werd het onderzoek dier heeren aangevuld door de toevoeging van Nederlandsche geleerden om zelfstandig in het te exploreeren gebied de bevolking en het land ethnografisch en geografisch te onderzoeken.

Door de Amerikaansche leden der expeditie was een watervliegtuig meegenomen, waarvan zij de grootste verwachtingen koesterden, welke echter in den loop der expeditie niet werden verwezenlijkt, daar weldra na een kort gebruik deze vliegmachine „schipbreuk" leed door beschadiging der pontons. De Dajaksche roeiers en prauwvoerders hebben in deze woeste en haast ondoordringbare streken weder getoond de beste hulp voor explorateurs op te leveren.

Aan de hand van een geteekend kaartje en eene groote serie fotografisch materiaal, welke op het witte doek werd geprojecteerd, werd de expeditie voet voor voet van het eene bivak naar het andere, door tal van stroomversnellingen en over de door malaria-muskieten vergiftigd „meervlakte" gevolgd en werden de toehoorders in gespannen belangstelling gehouden door de ervaringen en ontberingen van de expeditie-leden, die zich een weg moesten banen door een land, waar men haast niets anders vond dan vuil water en hout.

Zeer aardig was het moment toen dr. Hoffmann vertelde hoe door een pakje rooktabak van de Hollandsche firma „van Nelle" vredelievend contact werd verkregen met de dwergpapoea's, die zich ten slotte gewillig het wetenschappelijk onderzoek lieten welgevallen.

Werd aldus door dit contact het doel der expeditie bereikt, zoo zijn toch de wetenschappelijke resultaten nog in bewerking, hoewel het niet lang zal duren of deze zullen kunnen worden gepubliceerd.

De spreker stelde de leden bereidwillig in de gelegenheid hem vragen te stellen.

Hiervan werd een ruim gebruik gemaakt, zoodat nog vele interessante bijzonderheden naar voren gebracht werden ook ten aanzien van de medische verzorging. Zoo werden o.m. 650 gevallen van malaria behandeld, terwijl de medicus zich gelukkig prees, dat de leiders van de expeditie slechts een uiterst gering aantal menschenlevens te betreuren hebben gehad. De expeditie verloor toch een Dajakker aan longontsteking, kort nadat men Nieuw-Guynea had bereikt, terwijl een militair, tengevolge van een jachtongeval werd vermist.

De spreker werd door het applaus van de vergaderden en een dankwoord van onzen voorzitter voor zijne belangwekkende lezing bedankt.

DE SECRETARIS.

Afdeeling Apeldoorn.

Woensdag 30 Nov. A. Pimentel: „Zes jaren onder de koppensnellers van Centraal-Borneo"; toegelicht met lichtbeelden en ethnografica.

Woensdag 21 Dec. Dr. W. G. N. v. d. Sleen: „Suriname".

Woensdag 25 Januari. Dr. W. G. N. v. d. Sleen: „Curaçao, Aruba, Bonaire".

Alle lezingen zijn in de Groote zaal van „La Bordelaise"; beginnen om 8 uur; toegankelijk op vertoon van contributiekaart voor leden met twee huisgenooten; voor begunstigers; alle andere belangstellenden betalen f 0.50.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Een „Gemengde Commissie", bestaande uit verschillende vereenigingen, onder welke de plaatselijke afdeeling van „Oost en West" — secretaris-penningmeester de heer J. C. Baars, Jagersweg 42 — heeft een Indische Leergang over West-Indië georganiseerd, bestaande uit 6 lessen, te geven door den heer Dr. W. G. N. van der Sleen.

De cursus gaat alleen door bij genoegzame deelneming en zal dan op Donderdagavonden gehouden worden.

Afdeeling Groningen e. o.

Dinsdag 29 Nov. a.s., des n.m. te 8½ uur, zal Prof. Dr. Ir. F. A. Oening Meinesz voor het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap in de Bovenzaal van het Concerthuis te Groningen een lezing houden, waarvan het onderwerp luidt: „Resultaten der Zwaartekracht-expedities met Nederlandsche Onderzeebooten".

Leden van „Oost en West" vrijen toegang op vertoon lidmaatschapskaart.

Afdeeling Arnhem.

Onze leden kunnen wij thans mededeelen, dat de lezing van den heer Pimentel over „De zeden en gewoonten van de koppensnellende Dajaks van Centraal Borneo" zal plaats hebben op Maandag 28 November a.s., des avonds 8 uur in Maison de Bruyn, Eusebius Buitensingel 50, Arnhem.

Nagekomen Berichten.

Afdeeling 't Gooi (zetel Hilversum).

Deze afdeeling is overgegaan tot de instelling van een Informatie-bureau, dat zich ten doel stelt:

1e. om hen, die voornemens zijn naar Nederl.-Oost- of West-Indië te vertrekken, alle door hen, in verband hiermede, gewenschte inlichtingen te verstrekken;

2e. om aan personen die, uit genoemde landstreken in Nederland verwacht of hier te lande reeds aangekomen en voornemens zijn om zich tijdelijk of definitief in het Gooi te vestigen, alle door hen benoodigde informaties te verschaffen, bijvoorbeeld met betrekking tot pensions, koop of inhuur van huizen, ter zake onderwijs-inrichtingen en wat dies meer zij.

Bestuur: G. A. van Seventer, Sophialaan 20, voorzitter; mejuffr. B. J. van Maarseveen, Zonnelaan 16, Vice-Voorzitster; de H.H. J. H. Stocksmeier, Pr. Julianalaan 13, 1e secretaris en A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, 2e secretaris, allen te Hilversum.

Veertien leden der Vereeniging hebben zich bereid verklaard om, puttend uit hunne practische ervaring, opgedaan in ambt of beroep, aan belanghebbenden die voorlichting te verschaffen, welke een ieder hunner in zijne bijzondere levensomstandigheden zal blijken noodig te hebben.

Het Bestuur v.h. Informatiebureau.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2¼—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad *f* 0,25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellemund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

Van het Hoofdbestuur.

Het agentschap Crans & Co., Den Haag, van de Stoomvaartmaatsch. „Nederland" berichtte ons dat de Maatsch. binnenkort een film gereed heeft van de reis

Amsterdam—Port Said en terug.
Met het schrijven, in zijn geheel, van genoemd agentschap zijn de afdeelingsbesturen dezer vereeniging, bereids in kennis gesteld.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No 22, de som van .... uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden vrij van alle kosten en rechten.

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in O.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad, Secretarissen der aldaar gevestigde Afdeelingen.

VAN DE REDACTIE.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 17 Nov. j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 273 K.G. 043 G. bruto luchtpost verzonden, met een netto gewicht van 242 K.G. 216 G.

De zending bevatte 14150 brieven t/m. 5 gram; 1222 brieven t/m. 10 gram; 2687 stuks zwaarder dan 10 gram; 354 briefkaarten en postwissels; 126 drukwerken, akten en monsters zwaarder dan 5 gram; 3730 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 22269 stuks; benevens 3 postpakketten met een brutogewicht van 3 K.G. 100 G.

Leden van „Oost en West"

Doet Uwe inkoopen bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad" door adverteeren steunen.

Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.". Ook daarmede steunt gij de belangen van de Vereeniging.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.

DE GROOTE ATTRACTIE.

(Die grosse Attraktion.)

In de hoofdrollen:
Ricardo .... Richard Tauber
Juane .... Margo Lyon
Kitty ...... Marianne Winkelstern
Fredo .... Kowal Samborski
Selite .... Siegfried Arno
Tommy .... Teddy Bill

—::—

Dit is de geschiedenis van een modernen variétézanger, een groote internationale vermaardheid.... en een charmant, lief, klein meisje.

Ricardo en zijn troep zijn wereldberoemd en behooren tot het beste op variété-gebied, want Ricardo is de beste band-dirigent en tevens de beste Jazz-zanger, die met zijn eigen groot Jazz-orkest, met dansparen enz. de wereld rond reist.

Deze Ricardo, die trots zijn beroemdheid een in zichzelf gekeerd, ja, zelfs haast menschenschuw man is, wordt door zijn personeel zeer hoog geschat en door hen op de handen gedragen.

Op zekeren dag werkt zijn troep in het Casino de Paris samen met het vermaarde Jacksonballet en een dezer meisjes, Kitty genaamd, wordt op den kunstenaar verliefd.

Met de vlotheid der jeugd zet zij zich in haar hoofd bij Ricardo's troep geëngageerd te worden doch door allerlei omstandigheden krijgt zij geen gelegenheid met Ricardo te spreken. Op slùwe wijze weet zij, wanneer Ricardo naar Berlijn afreist, in diens spoorweg-coupé te dringen, doch engageeren doet de groote man haar niet, aangezien hij het er niet mede eens is, dat zij contract-breuk met het Jackson-ballet pleegt. Zij dreigt hem echter, dat hij haar toch op zekeren dag wel zal moeten engageeren.

Twee dagen later treedt Ricardo's troep op in de Wintergarten te Berlijn en oogst groot succes. Wanneer het refrein van zijn laatste nummer aanvangt hoort men van achter uit de zaal een saxophoon medespelen en tot groote verwondering der op het tooneel staande artisten komt een dit instrument bespelend meisje van achter uit de zaal naar voren, begeeft zich op het tooneel en speelt mede, zonder dat het publiek bemerkt dat zij niet bij het nummer behoort. Haar succes is uitbundig zoodat Ricardo wel genoodzaakt is de saxophoniste-danseres te engageeren.

Na een week weet Kitty gedaan te krijgen dat haar contract met de Jackson-Girls verbroken wordt.

Het meisje is zeer kordaat en heeft groote plannen. Niet alleen is zij nu aangenomen, maar thans wenscht zij ook de vrouw van Ricardo te worden. Op overtuigende wijze weet zij op zekeren avond Ricardo te behoeden voor de opdringerigheid van een berekende, grillige danseres, geëngageerd in zijn troep en allengs groeit tusschen de beide menschen een innige vriendschap.

Op zekeren avond, als men gezellig in het groote artisten-café gezeten is, komt een armoedig gekleed man binnen, die Ricardo te spreken wenscht. Bij het zien van den man weet Ricardo zich nauwelijks te beheerschen. Hij is echter gentleman genoeg om den vreemdeling mede naar buiten te nemen en hem een onderhoud toe te staan.

Kitty verneemt thans van andere zijde de tragische geschiedenis van den geliefden man. Jaren geleden was een der mannen uit zijn troep naar Amerika gevlucht met Ricardo's vrouw, hetgeen hem veel verdriet heeft veroorzaakt.

Deze man, thans geheel ten gronde gericht, vraagt Ricardo om een betrekking, hetgeen natuurlijk door hem wordt geweigerd. Kitty die de situatie niet goed begrijpt, wil van Ricardo niets meer weten en belooft een jongen Engelschman, die haar reeds jaren lang achterna reist en op haar verliefd is, te trouwen.

Ricardo, dit vernemend, is diep bedroefd doch wenscht het meisje veel geluk. Dien avond zal dus de eerste zijn dat Kitty niet meer in de Wintergarten zal optreden. De jonge Engelschman voelend dat het meisje toch niet van hem houdt, maakt echter met een grootmoedig gebaar alles in orde, zoodat tijdens de voorstelling in Wintergarten, zonder dat Ricardo en de zijnen dit konden vermoeden, Kitty weer plotseling verschijnt.

De beide gelieven vinden elkaar in een verrukkelijke muzikale scène op het tooneel van het groote theater.

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 8, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: C. Sitsen, Antwerpsche Straat 28.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Curaçao (West-Indië) H. J. C. Bodenburg, Hellmund, Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: Mr. J. Feitsma, Heerestraat 79.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Rozenstraat 20.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Paramaribo: M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma Enschedé, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.

Vele menschen, die zich verwonderen, waarom ze niet meer zijn dan ze zijn, hebben goede stof in zich; ze zijn energiek, volhardend en hebben voldoende kansen. Het gaat er heelemaal om, de onnuttige takken te snoeien en zijn geheele kracht te werpen op iets, dat telt. (De Zakenwereld.)

Mutatiestaat van 16 tot 23 November '32

Nieuwe Leden:	**Voorgesteld door:**
J. T. Repko, Amsterdam, Banstraat 33.	den heer B. M. Goslings te Amsterdam.
B. A. R. Winkel, Amsterdam (O.), 1ste van Swindenstraat 3.	Eigen aanmelding.
Mr. J. P. Sleutelaar, Groningen, Verlengde Oosterstraat 11.	den heer Jul. Gruno te Groningen.
Dr. C. J. de Gast, Arnhem, Sweerts de Landasstraat 109a.	Voorzitter Afd. Arnhem.
P. van Gijzel, Directeur Bijkantoor Amsterdamsche Bank te Bergen-op-Zoom, Engelsche Straat 26.	Voorzitter Afd. Bergen-op-Zoom.
A. G. L. J. Hofland, Inspecteur der Directe Belastingen te Bergen-op-Zoom, Halstersche Weg.	Voorzitter Afd. Bergen-op-Zoom.
Mr. J. D. Huijer, Advocaat en Procureur te Bergen-op-Zoom, Arn. Asselbergsstraat.	Voorzitter Afd. Bergen-op-Zoom.
Mevrouw A. Boerrigter—Raaff, Scheveningen, Leuvensche Straat 61.	Eigen aanmelding.
K. J. W. Prins, Oud-Planter, Den Haag, Dennenweg 29.	Eigen aanmelding.

R. I. P.

A. H. J. G. Walbeehm, Oud-Ass.-Resident, Leiden, Witte Rozenstraat 54.
W. van der Wielen, Oud-Kapitein N.-I.-L., Amsterdam, Rubensstraat 55.
E. G. Samson, Paramaribo, Groote Waterstraat 16.

Adresveranderingen:

J. E. Haitsma Mulier, Luitenant-Kolonel der Artillerie, van: Leiden, Oegstgeesterlaan 1, naar: Wassenaar, Lange Kerkdam 70.
A. de Joode, Oud-Administrateur Hoofdkantoor M. G. D. van: Den Haag, Laan van Nieuw O.-Indië 130, naar: Wassenaar, Prinsenweg 19.
Mr. A. Verheul, Indisch-Ambtenaar, van: Benthuizen, naar: Batavia-C., Wilhelminalaan 22.
R. G. Nieuwenhuijs, Inspecteur van Financiën, thans te Soerabaja, Bothstraat 8.
F. H. Sanders, Gep. B.B.-Ambtenaar, thans te Batavia-C., Javaweg 52, p.a. Mejuffrouw C. van Witzenburg.
R. M. Wirasmo, Gouv. Ind. Arts, thans te Bandjoemas.